

ONDERWIJSHERVISITATIE

Onderwijs: kleuteronderwijs

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professioneel gerichte bachelor

Onderwijs: kleuteronderwijs aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

Vlaamse Hogescholenraad

7 december 2010

De onderwijshervisitatie Onderwijs: kleuteronderwijs

Ravensteingalerij 27, bus 3
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vlhora.be> > evaluatieorgaan > visitatierapporten > huidige visitatieronde

Wettelijk depot: D/2010/8696/21

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bachelor Onderwijs: kleuteronderwijs in Vlaanderen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de visitatieprocedure *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008* gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogescholen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretarissen van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Marc Vandewalle
secretaris-generaal

Toon Martens
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord.....	3
inhoudsopgave	5
deel 1.....	7
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Onderwijs: kleuteronderwijs	9
1.1 inleiding	9
1.2 de betrokken opleidingen	9
1.3 de visitatiecommissie	9
1.3.1 samenstelling	9
1.3.2 taakomschrijving.....	10
1.3.3 werkwijze.....	10
1.3.4 oordeelsvorming.....	12
1.4 indeling van het rapport.....	13
Hoofdstuk 2 Het domeinspecifieke referentiekader Onderwijs : kleuteronderwijs	15
2.1 inleiding	15
2.2 Domeinspecifieke competenties.....	15
2.2.1 Gehanteerde input.....	15
2.2.2 Domeinspecifieke competenties.....	16
2.3 Besluit	18
deel 2.....	19
Hoofdstuk 1 Artesis Hogeschool Antwerpen	21
Hoofdstuk 2 Hogeschool West-Vlaanderen.....	49
bijlagen	87

algemeen deel

Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Onderwijs: kleuteronderwijs

1.1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bachelor Onderwijs: kleuteronderwijs, die zij op 21, 22 en 23 april 2010 aan de Hogeschool West-Vlaanderen en van 2 tot 5 mei 2010 aan de Artesis Hogeschool Antwerpen in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

Deze visitatie is een gevolg van de beslissing van de NVAO met betrekking tot de accreditatieaanvragen van de Artesis Hogeschool Antwerpen en de Hogeschool West-Vlaanderen op basis van het visitatierapport van 19 december 2007. De NVAO vroeg in haar besluit van 23 april 2009 om een nieuwe visitatie van de opleiding Bachelor in het kleuteronderwijs te laten uitvoeren conform onderstaande procedure:

- De nieuwe visitatie zal gericht dienen te zijn op een externe beoordeling van alle onderwerpen resp. facetten uit het accreditatiekader;
- De nieuwe visitatie dient bij voorkeur uitgevoerd door een commissie waarin minimaal drie van de leden van de oorspronkelijke visitatiecommissie zitting nemen;
- De VLHORA wordt aangezocht om als evaluatieorgaan op te treden;
- De beoordeling zal overeenkomstig de criteria van het VLHORA-protocol – conform het accreditatiekader – moeten worden uitgevoerd. De inhoudelijke toetsingsaspecten van het visitatieprotocol blijven derhalve van kracht;

De nieuwe externe gepubliceerde beoordeling dient uiterlijk 31 december 2010 bij NVAO te worden afgeleverd.

1.2 de betrokken opleidingen

De opleiding Onderwijs: kleuteronderwijs wordt door 16 hogescholen aangeboden, waarvan 2 instellingen werden gehervisiteerd. De visitatiecommissie bezocht op:

- 2, 3 en 5 mei 2010 Artesis Hogeschool Antwerpen
- 21, 22 en 23 april 2010 Hogeschool West-Vlaanderen

1.3 de visitatiecommissie

1.3.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008*. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. De visitatiecommissies werden samengesteld door het bestuursorgaan van de VLHORA in zijn vergadering van 13 november 2009.

De visitatiecommissie die de **Artesis Hogeschool Antwerpen** bezocht heeft:

Voorzitter en domeindeskundige:	Armand De Meyer
Onderwijsdeskundige:	Els van der Pol
Domeindeskundige:	Hilde Beliën
Domeindeskundige:	Fabienne Blontrock

De visitatiecommissie die de **Hogeschool West-Vlaanderen** bezocht heeft:

Voorzitter en domeindeskundige:	Jos Van Vreckem
Onderwijsdeskundige:	Ton Kallenberg
Domeindeskundige:	Patricia Dedonder

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Vanuit de VLHORA werden een projectbegeleider en twee secretarissen aangesteld. Voor de visitatie van de opleiding Onderwijs: kleuteronderwijs waren dit:

Projectbegeleider: Filip Lammens

Secretarissen:

Artesis Hogeschool Antwerpen	Klara De Wilde
Hogeschool West-Vlaanderen	Filip Lammens

1.3.2 taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

1.3.3 werkwijze

De visitatie van de opleiding Onderwijs: kleuteronderwijs aan de hogescholen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 2 december 2009 (Hogeschool West-Vlaanderen) en 16 december 2009 (Artesis Hogeschool Antwerpen) werden de visitatiecommissies officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifiek referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding opgesteld en aan de opleidingen bezorgd.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatie rapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLHORA heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. De bezoekschema's werden opgenomen als bijlage 3. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatie-rapport, de checklisten en de motiveringen een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerp-rapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden - waar wenselijk en/of noodzakelijk - aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp van opleidingsrapport wordt aan de opleiding gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport wordt door de commissie in een slotvergadering besproken. Het definitieve opleidingsrapport wordt samen met het antwoord van de visitatiecommissie op de reactie van de opleiding aan de hogeschool toegezonden.

Het definitieve opleidingsrapport en de bijlagen worden samengebracht in het visitatierapport van de professioneel gerichte bacheloropleiding Onderwijs: kleuteronderwijs.

1.3.4 oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifieke referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntschaal: "onvoldoende", "voldoende", "goed" en "excellent". Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel "voldoende" of "onvoldoende" luiden.

1.4 indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstuk 2 het domeinspecifiek referentiekader op basis waarvan zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld.

In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleidingen. Voor elke afzonderlijke hogeschool en dus voor elke afzonderlijk gevisiteerde opleiding kan u een deelrapport terugvinden. De deelrapporten bevatten de aanbevelingen die de commissie doet ten aanzien van elke afzonderlijke hogeschool en zijn gemakshalve geordend naar alfabetische volgorde van de benaming van de hogescholen.

Hoofdstuk 2 Het domeinspecifieke referentiekader Onderwijs : kleuteronderwijs

2.1 inleiding

Voor iedere (groep van) opleiding(en) wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure¹ aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

2.2 Domeinspecifieke competenties

2.2.1 Gehanteerde input

Referentiekaders van de opleidingen:

op associatieniveau:

- Associatie UGent

op hogeschoolniveau:

- Arteveldehogeschool
- EHSAL Europese Hogeschool Brussel
- Erasmushogeschool Brussel
- GROEP T Leuven Hogeschool
- Hogeschool Antwerpen
- Hogeschool Gent
- Hogeschool West-Vlaanderen
- Karel de Grote-hogeschool
- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Katholieke Hogeschool Kempen
- Katholieke Hogeschool Leuven
- Katholieke Hogeschool Limburg
- Katholieke Hogeschool Mechelen
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- XIOS Hogeschool Limburg

¹ De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

2.2.2 Domeinspecifieke competenties

Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Functioneel geheel 1 - De leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen

- Vaardigheid 1.1: De beginsituatie van de kinderen en de groep achterhalen
- Vaardigheid 1.2: Doelstellingen kiezen en formuleren
- Vaardigheid 1.3: De leerinhouden/leerervaringen selecteren
- Vaardigheid 1.4: Leer- en ontwikkelingskansen structureren en vertalen in onderwijsaanbod
- Vaardigheid 1.5: Een aangepaste methodische aanpak en groeperingsvormen bepalen
- Vaardigheid 1.6: In teamverband (ontwikkelings)materialen kiezen en aanpassen of ontwikkelen
- Vaardigheid 1.7: Realiseren van een ontwikkelingsbevorderende omgeving
- Vaardigheid 1.8: Observatie voorbereiden
- Vaardigheid 1.9: Observeren met het oog op bijsturing of remediëring

Functioneel geheel 2 - De leraar als opvoeder

- Vaardigheid 2.1: In overleg een positief leefklimaat creëren voor de kinderen in de groep en op school
- Vaardigheid 2.2: De emancipatie van het kind bevorderen
- Vaardigheid 2.3: Door attitudevorming kinderen op individuele ontplooiing en maatschappelijke participatie voorbereiden
- Vaardigheid 2.4: Actuele maatschappelijke ontwikkelingen hanteren in een pedagogische context
- Vaardigheid 2.5: Adequaat omgaan met kinderen in sociaal-emotionele probleemsituaties en met kinderen met gedragsmoeilijkheden
- Vaardigheid 2.6: Het fysieke welzijn van de kinderen bevorderen

Functioneel geheel 3 - De leraar als inhoudelijk expert

- Vaardigheid 3.1: Basiskennis beheersen en recente evoluties i.v.m. inhouden en vaardigheden uit de ontwikkelingsgebieden in het kleuteronderwijs volgen
- Vaardigheid 3.2: De verworven kennis en vaardigheid aanwenden
- Vaardigheid 3.3: Het eigen vormingsaanbod situeren en integreren in het geheel van het onderwijsaanbod.

Functioneel geheel 4 - De leraar als organisator

- Vaardigheid 4.1: Een gestructureerd speel-, leerklimaat bevorderen
- Vaardigheid 4.2: Een kindaangepast activiteiten- en/of dagverloop creëren, kaderend in een tijdsplanning
- Vaardigheid 4.3: Op correcte wijze administratieve taken uitvoeren
- Vaardigheid 4.4: Een stimulerende en werkbaar leefruimte creëren, rekening houdend met de veiligheid van de kinderen

Functioneel geheel 5 - De leraar als innovator - de leraar als onderzoeker

- Vaardigheid 5.1: Vernieuwende elementen aanwenden en aanbrengen
- Vaardigheid 5.2: Kennisnemen van de resultaten van onderwijsonderzoek
- Vaardigheid 5.3: Het eigen functioneren kunnen bevragen en bijsturen

Functioneel geheel 6 - De leraar als partner van de ouders/verzorgers¹

- Vaardigheid 6.1: Zich op de hoogte stellen van en discreet omgaan met gegevens over het kind
- Vaardigheid 6.2: Aan ouders/verzorgers informatie en advies verschaffen over hun kind in de school
- Vaardigheid 6.3: In overleg met het team de ouders/verzorgers informeren over en betrekken bij het klas- en schoolgebeuren
- Vaardigheid 6.4: Met ouders/verzorgers in dialoog treden over opvoeding en onderwijs

Functioneel geheel 7 - De leraar als lid van een schoolteam

- Vaardigheid 7.1: Participeren aan samenwerkingsstructuren
- Vaardigheid 7.2: Binnen het team over een taakverdeling overleggen en die naleven
- Vaardigheid 7.3: De eigen pedagogische en didactische opdracht en aanpak in teamverband bespreekbaar maken
- Vaardigheid 7.4: Zich documenteren over de eigen rechtszekerheid en die van het kind

Functioneel geheel 8 - De leraar als partner van externen

- Vaardigheid 8.1: In overleg contacten leggen, communiceren en samenwerken met externe instanties, die onderwijsbetrokken initiatieven aanbieden

Functioneel geheel 9 - De leraar als lid van de onderwijsgemeenschap

- Vaardigheid 9.1: Deelnemen aan het maatschappelijk debat over onderwijskundige thema's
- Vaardigheid 9.2: Reflecteren over het beroep van de leraar en de plaats ervan in de samenleving

Functioneel geheel 10 - De leraar als cultuurparticipant

- Vaardigheid 10.1: Actuele thema's en ontwikkelingen onderscheiden en kritisch benaderen rond de volgende domeinen:
 - Het sociaal-politieke domein
 - Het sociaal-economische domein
 - Het levensbeschouwelijke domein
 - Het cultureel-esthetische domein
 - Het cultureel-wetenschappelijke domein

Attitudes

Volgende attitudes gelden voor alle functionele geheelen.

- A1 Beslissingsvermogen : durven een standpunt in te nemen of tot een handeling over te gaan, er ook de verantwoordelijkheid voor opnemen
- A2 Relationele gerichtheid : in contacten met anderen kenmerken van echtheid, aanvaarding, empathie en respect tonen
- A3 Kritische ingesteldheid : bereid zijn zichzelf en zijn omgeving in vraag te stellen, de waarde van een bewering of een feit, de wenselijkheid en haalbaarheid van een vooropgesteld doel te verifiëren, alvorens een stelling in te nemen.
- A4 Leergierigheid: actief zoeken naar situaties om zijn competentie te verbreden en te verdiepen.
- A5 Organisatievermogen: erop gericht zijn de taken zodanig te plannen, te coördineren en te delegeren, dat het beoogde doel op een efficiënte manier bereikt kan worden.
- A6 Zin voor samenwerking : bereid zijn om gemeenschappelijk aan eenzelfde taak te werken.
- A7 Verantwoordelijkheidszin: zich verantwoordelijk voelen voor de school als geheel en zich engageren om een positieve ontwikkeling van het kind te bevorderen.
- A8 Creatieve gerichtheid: erop gericht zijn om uit diverse situaties en informatiebronnen ideeën te genereren en deze op een originele manier gestalte te geven in een ontwikkelingsaanbod voor de kinderen.

¹ Het begrip "verzorgers" duidt op de personen die ter vervanging van de ouders de verantwoordelijkheid dragen voor het kind.

- A9 Flexibiliteit: bereid zijn zich aan te passen aan wijzigende omstandigheden, onder meer middelen, doelen, mensen en procedures.
- A10 Gerichtheid op correct taalgebruik en communicatie : in de mondelinge en schriftelijke communicatie met kinderen, ouders, leden van het schoolteam en externen, erop gericht zijn een adequaat en correct taalgebruik te hanteren en aandacht te hebben voor het belang van non-verbale communicatie.

Opleidingsgebonden competenties

- De afgestudeerde is in staat om de taal functioneel en doeltreffend te gebruiken en een relevant en zinvol taalaanbod uit te bouwen in de activiteiten.
- De afgestudeerde is in staat om met de specifieke grootstedelijke context om te gaan en kan leer- en ontwikkelingsgericht werken met anderstalige kinderen uit diverse culturen en uit alle lagen van de bevolking.
- De afgestudeerde heeft de competenties in verband met reflectie verworven.
- De afgestudeerde heeft de competenties inzake participatief handelen verworven.

2.3 Besluit

In 2000-2001 liet de minister van Onderwijs een evaluatie uitvoeren van de lerarenopleiding. In 2002 werd aan de dienst voor Onderwijsontwikkeling de opdracht gegeven om de basiscompetenties te herformuleren. Deze besprekingen hebben geleid tot een ontwerp van besluit dat echter nog niet omgezet is in een decreet. Wat de basiscompetenties betreft blijft het decreet van 1998 nog steeds van kracht. Het ontwerp van besluit waarover reeds gecommuniceerd werd met de departementen lerarenopleiding kan evenwel als geactualiseerde leidraad worden gebruikt. Dit impliceert dat de visitatiecommissie aandacht zal hebben hoe de opleidingen de actualisering vorm (zullen) geven in hun programma:

- zorgbeleid en gelijke kansen
- competenties in verband met het gebruik van ICT

opleidingsrapporten

Hoofdstuk 1 Artesis Hogeschool Antwerpen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Onderwijs: kleuteronderwijs aan de Artesis Hogeschool Antwerpen

De opleiding onderwijs: kleuteronderwijs behoort tot het departement Bedrijfskunde, lerarenopleiding en sociale werk van de Artesis Hogeschool Antwerpen. De hogeschool biedt opleidingen aan in zeven departementen. Naast het reeds genoemde departement zijn dat de departementen Ontwerpwetenschappen; Koninklijke Academie van Schone Kunsten; Koninklijk Conservatorium; Gezondheidszorg; Industriële wetenschappen en technologie; Vertalers en tolken. De hogeschool heeft vier vestigingsplaatsen: Antwerpen, Lier, Mechelen en Turnhout. Sinds 2001 is de hogeschool toegetreten tot de Associatie van Universiteit en Hogescholen Antwerpen.

De opleiding kent een lange geschiedenis. In Antwerpen werden de stedelijke opleidingen onderwijs samengebracht in de Antwerpse Stedelijke Hogeschool, die in 1995 samen met de Rijksnormaalschool van Lier, het Hoger Technisch Instituut van het Gemeenschapsonderwijs Deurne en het Stedelijk Instituut voor Technisch Onderwijs Mechelen werden ondergebracht in het departement Lerarenopleiding & culturele agogiek van de Hogeschool Antwerpen. In 2000 fuseerden de bestaande departementen Handelswetenschappen & bedrijfskunde, Lerarenopleiding & culturele agogiek en Sociale agogiek tot het huidige departement Bedrijfskunde, lerarenopleiding en sociaal werk.

Met ingang van het academiejaar 2007-2008 werd het opleidingsprogramma grondig gewijzigd. Dit nieuwe curriculum (het garagemodel) werd stapsgewijs ingevoerd. Tijdens het academiejaar 2009-2010 werd de derde trajectschijf voor de eerste keer ingericht volgens het nieuwe programma.

De opleiding wordt georganiseerd op twee campussen: Antwerpen en Lier. In 2007 – 2008 werden deze twee campussen op onderwijskundig vlak volledig samengevoegd. Hoewel de twee campussen geografisch gescheiden blijven, zijn het inhoudelijke programma en de organisatie identiek. Er is één opleidingscoördinator aangesteld voor de twee campussen.

De opleiding telt in het academiejaar 2008-2009 240 studenten.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het zelfevaluatie rapport stelt de opleiding dat ze afgestudeerden wil afleveren die in staat zijn om binnen een complexe, steeds veranderende maatschappij en onderwijswereld, een krachtige leeromgeving te creëren, aangepast aan de behoeften van elk kind, elke leerling. Hiervoor dient een student de nodige basiskennis te verwerven en voldoende inzicht in het ontwikkelingsproces van kinderen en het leerproces van de leerlingen te hebben, om – in combinatie met de nodige vaardigheden – leren voor elk kind en leerling boeiend, functioneel en uitdagend te maken. Deze drie facetten – kennis, vaardigheden en beroepsgebonden attitudes – wil de lerarenopleiding integreren in een competentiegerichte opleiding, waarbinnen het verwerven van de nodige basiskennis onontbeerlijk wordt geacht. Een doorgedreven samengaan van kennis, toepassing – waarbij het kennen uiteindelijk in functie staat van het kunnen – en ervaring in de dagelijkse (begeleide beroeps)praktijk versterkt de vooropgestelde competentiegerichtheid.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding haar doelstellingen heeft geconcretiseerd in een competentieprofiel. Als uitgangspunt werden de functionele gehelen genomen met de bijbehorende beroepshoudingen en de bijkomende competenties in verband met zorgbeleid en gelijke kansen en met het gebruik van ICT. Daarnaast vindt de commissie de decretale algemene en algemeen beroepsgerichte competenties van het structuurdecreet terug. De opleiding schuift nog vier "verdiepende" opleidings specifieke competenties naar voor:

- taalcompetentie;
- diversiteitscompetentie;
- reflectiecompetentie;
- competentie participatief handelen.

Uit de gesprekken blijkt dat deze toevoegingen bewust naar voor worden geschoven vanuit de grootstedelijke context waarbinnen de opleiding moet werken (heterogene instroom, anderstaligen ...). De commissie is van mening dat de toegevoegde competenties het profiel van de opleiding sterk maken. Hierdoor zijn heel wat aspecten aanwezig die samen zorgen voor een brede invulling en benadering van de professionaliteit van een toekomstige leraar.

De commissie heeft de verschillende documenten met betrekking tot de competenties bekeken en vindt dat wel erg veel verschillende indelingen en opsommingen gehanteerd worden, waardoor de kern uit het oog kan worden verloren. De structuur in de vele lijsten aan doelen en competenties moet wat op orde gebracht worden.

De commissie waardeert dat de competenties verder verfijnd werden in vier beheersingsniveaus, gaande van het eenvoudig toepassen van een competentie (niveau 1) tot het gecombineerd en geïntegreerd toepassen van verschillende competenties (niveau 4) in de beroepspraktijk.

De internationalisering wordt slechts beperkt toegelicht in het zelfevaluatie-rapport. In het competentieprofiel zijn de internationaliseringscompetenties niet aanwezig. Uit het beleidsplan van de lerarenopleiding blijkt dat de opleiding en het departement inzetten op mobiliteit via langdurige en diepgaande samenwerking met een beperkt aantal buitenlandse partners. Toch bleek uit de gesprekken met de lectoren dat de leerlijnen voor internationalisering goed uitgewerkt waren, waarbij uiteindelijk vooral gestreefd wordt naar het creëren van een kritische afstand tot de eigen achtergrond en opvattingen bij de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om het totale overzicht van competenties transparanter voor te stellen.

De commissie adviseert om de leerlijnen inzake internationalisering te verankeren in het competentieprofiel.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de domeinspecificiteit wordt gegarandeerd door de aansluiting bij de decretaal bepaalde competenties. Ze waardeert dat de opleiding ook inzet op taal en diversiteit waardoor de opleiding aandacht geeft aan de bredere maatschappelijke problematiek waarin scholen vandaag betrokken worden.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding veel contacten heeft met het werkveld, in de eerste plaats met de stagescholen. Jaarlijks wordt een resonantieraad georganiseerd. Die contacten geven de opleiding feedback over het competentieprofiel en de aansluiting van het curriculum op de klas- en schoolpraktijk. Maar er zijn ook contacten met het ruimere werkveld zoals musea, theatergezelschappen en bibliotheken. Al die contacten zijn grotendeels informeel. De commissie moedigt de opleiding aan dit systematisch en regelmatig te blijven doen.

Uit de documenten blijkt dat er samenwerkingsverbanden zijn met het Gemeenschapsonderwijs en het Stedelijk en Gemeentelijk onderwijs. Met een aantal scholengroepen werden convenanten afgesloten. Die convenanten zijn nu nog sterk gericht op de vraag naar stageplaatsen. Ze zouden meer kunnen gericht worden op volwaardig partnerschap met de stagescholen.

Binnen het nieuwe curriculum werden intervisiegesprekken opgestart met de mentoren en de stagescholen. De commissie is van mening dat deze gesprekken structureel moeten verder gezet worden en dat naast het werkplekleren ook andere aspecten van het curriculum aan bod moeten komen.

Uit de gesprekken blijkt dat het nieuwe curriculum doorleefd is bij alle participanten, zowel de studenten, de lectoren en het werkveld. Het nieuwe curriculum wordt ook breed gedragen door de lectoren.

Studenten krijgen een toelichting over de doelstellingen en de basiscompetenties bij de aanvang van de opleiding. Vooral in het opleidingsonderdeel toolkit wordt uitgebreid aandacht besteed aan de competenties en de invulling ervan. De informatie wordt verder ondersteund met de studiewijzers, de opdracht- en evaluatieformulieren.

De commissie heeft vastgesteld dat de internationalisering van de lectoren nu pas op gang komt; de aandacht voor de opbouw van het eigen programma was hier oorzaak van. De opleiding is zich wel bewust van het belang van internationale contacten. Vanaf nu worden kansen gegrepen om internationaal aan de slag te gaan en zich te laten inspireren door wat in het buitenland gebeurt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de contacten met het werkveld systematisch verder uit te bouwen.

De commissie suggereert om de convenanten uit te bouwen naar volwaardig partnerschap.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft een nieuw programma opgebouwd dat in het academiejaar 2007-2008 werd ingevoerd. De structuur van het programma (het zogeheten garagemodel) is gemeenschappelijk voor alle lerarenopleidingen van de hogeschool en bestaat uit een aanloopcluster en drie competentieclusters. De drie competentieclusters zijn gekoppeld aan de begeleide beroepspraktijk die de ruggengraat vormt van de opleiding. De opbouw mag dan wel gelijk zijn voor de drie opleidingen, maar de uitwerking (onder meer handboeken, opdrachten, casussen ...) is specifiek voor elke opleiding.

Interessant vindt de commissie de aandacht voor het bepalen en het ontwikkelen van de startcompetenties van de studenten in de vorm van een aanloopcluster. De opleidingsonderdelen in de aanloopcluster helpen studenten te oriënteren op de kennis, de vaardigheden en de houdingen noodzakelijk voor een lerarenopleiding. Er worden niveaubepalingstoetsen afgenomen, zowel over inhoudelijke kennis als over taal- en stemgebruik. De student krijgt onmiddellijke feedback waardoor hij zijn leerproces sneller kan bijsturen. Het kan hem ook aanzetten tot een heroriëntering, het volgen van een deeltijds traject en eventueel het stopzetten van de opleiding. Op het einde van de aanloopcluster krijgt elke student een individueel groeiprofiel, met sterke - en aandachtspunten. De student gebruikt dit groeiprofiel om zijn lerarenportfolio op te bouwen waarin hij naarmate de opleiding vordert zijn leerproces als toekomstige leraar bijhoudt.

In de competentieclusters vindt de commissie de functionele gehelen op micro- meso- en macroniveau duidelijk terug, namelijk het functioneren in de klas, de ruime schoolcontext en de maatschappelijke dimensie.

Er is een competentiematrix uitgewerkt waarin de opleidingsonderdelen gekoppeld worden aan de competenties en waarbij het beheersingsniveau wordt aangeduid.

Uit de beschikbare documenten en de gesprekken kan de commissie vaststellen dat de doelstellingen adequaat uitgewerkt zijn in het opleidingsconcept (het zogenaamde garagemodel) en geoperationaliseerd worden in het programma. De nadruk ligt op systematisch en geleidelijk ontwikkelen van competenties. Daarnaast heeft elk cluster een duidelijke inkleuring naar specifiek daarbij behorende competenties. De opleiding kiest hier voor een geïntegreerde aanpak van psycho-pedagogische, inhoudelijke en vakdidactische competenties vanaf het eerste opleidingstraject. Ook de aanduiding van de verticale en van de horizontale leerlijnen zorgt voor een duidelijke samenhang tussen curriculum en doelstellingen. Per opleidingsonderdeel is er een studiefiche waarop onder meer start- en eindcompetenties, leermateriaal, onderwijs- en evaluatievormen vermeld zijn. Aan de hand van deze informatie en van de analyse van het beschikbaar leermateriaal besluit de commissie dat de student de beoogde eindkwalificaties van beginnend leraar kan verwerven.

De leerlijnen voor internationalisering vindt de commissie voorbeeldig uitgewerkt. Vanaf het eerste jaar worden de studenten warm gemaakt voor internationalisering via het socio-cultureel traject van het aanloopcluster. Vanuit

het inleefproject in het derde jaar kunnen studenten kennis maken met andere culturele en onderwijskundige contexten, die hen toelaten om afstand te nemen van de “vanzelfsprekendheid” van de opvattingen onder “de kerktoren”. Het lijkt de commissie een voorbeeld van good practice: alle studenten nemen hier aan een of andere vorm deel. Studenten worden vanaf de aanloopcluster geïnformeerd over de mogelijkheden die er in de volgende jaren geboden worden en waarop kan ingeschreven worden. Er is een uitwisseling van studenten, die samen een project opzetten. Rond de ervaringen wordt steeds een presentatie opgezet naar alle studenten. Lectoren worden hierbij betrokken, begeleiden groepen in het kader van de inleefstages.

Verder vernam de commissie dat de opleiding meewerkt aan de International Day of Arts Education. Alle tweedejaarsstudenten Lager en Kleuteronderwijs van beide campussen werken een hele dag rond muzische vorming op campus Lier, met lectoren van verschillende buitenlandse partnerscholen. De opleidingen kleuteronderwijs en lager onderwijs nemen het promoterschap van het International program (IP) Art@muse op zich.

Uit de gesprekken met de lectoren heeft de commissie kunnen vaststellen dat de curriculumhervorming een breed draagvlak heeft. De lectoren denken unaniem vanuit het concept van het nieuwe curriculum. Het nieuwe curriculum heeft effect gehad op hun samenwerking, zowel horizontaal als vertikaal. Ze hebben een beter inzicht gekregen op de plaats van hun opleidingsonderdeel in het curriculum en de bijdrage ervan in de basiscompetenties. Dat zien ze als een verrijking van hun rol in het leerproces van de student. De samenwerking heeft er ook voor gezorgd dat overlap weggewerkt werd, waardoor er meer diepgang werd gecreëerd. De commissie waardeert de aanpak en de veelheid aan initiatieven om het nieuwe curriculum uit te bouwen. Het is nu zaak om het nieuwe curriculum te consolideren, wat de lectoren in de gesprekken bevestigden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de gerealiseerde ontwikkelingen te consolideren.

De competentiematrix moet verder verfijnd en coherenter worden.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie onderkent de professionele gerichtheid in het programma. Het programma weerspiegelt een sterke integratie van theorie en praktijk. De stagemomenten staan niet los van de theoretische vakken. De horizontale en verticale leerlijnen zijn gericht op het gradueel verwerven van de competenties van beginnende leerkracht.

De inhoud van het programma is gebaseerd op de eindtermen en op de pedagogische begeleidingsdiensten van de verschillende netten.

Het werkplekleren of de begeleide beroepspraktijk vormt de ruggengraat van de opleiding waar theorie en praktijk geïntegreerd worden. De begeleide beroepspraktijk gebeurt via stageactiviteiten vanaf het eerste semester. In het eerste semester gaat het om leergroepen van 10 studenten die worden toegewezen aan één stageschool van de convenantpartners voor observatieopdrachten die aansluiten bij wat op dat ogenblik aangeleerd wordt binnen de psychopedagogische competenties. In de leergroepen worden ook kleine praktische opdrachten uitgevoerd die toenemen in pedagogisch-didactische complexiteit. Vanaf het tweede semester worden individuele stageopdrachten uitgevoerd. Parallel met leergroep- en stageactiviteiten wordt reflectie georganiseerd via wekelijkse (groeps)supervisiesessies. Het professionele karakter van de opleiding blijkt ook uit de aanwezigheid van lectoren in de partnerscholen tijdens de begeleide beroepspraktijkmomenten.

Na de stage worden er intervisiemomenten georganiseerd. De stagementoren kunnen niet worden verplicht aanwezig te zijn, maar de gelegenheid wordt wel aangeboden.

De studenten die de commissie gesproken heeft, waren zeer te spreken over de brede ervaring die ze konden opdoen in gevarieerde stagesituaties: alle leeftijden bij de kleuters, buitengewoon onderwijs, methodeonderwijs, eerste leerjaar, ... Ook de evolutie van klaspraktijk naar meer klasmanagement komt aan bod.

Uit de gesprekken bleek verder dat de studenten die zelfstandigheid en ook de zelfverantwoordelijkheid geleidelijk aan volwaardig kunnen opnemen en hierin verder kunnen gaan dan hen soms toegelaten wordt. Studenten geven aan meer verantwoordelijkheid voor hun eigen leerproces aan te kunnen. Ze begrijpen en onderschrijven het belang van bijvoorbeeld lesvoorbereidingen, het portfolio en reflecteren, maar worden door de vele, meer beheersmatige opleidingseisen soms eerder beknot in deze zaken dan gestimuleerd. De commissie vindt dan ook dat de studenten het vertrouwen verdienen dat ze veel zelf kunnen, maar de opleiding moet de resultaten wel opvolgen via een adequaat beoordelingssysteem. Het zou ook als een vorm van differentiatie kunnen uitgewerkt worden.

Hoewel werkplekleren een centrale plaats krijgt bij de opleiding, bleek uit de gesprekken dat de afgestudeerden - die nog niet met het nieuwe curriculum werkten - meer wilden weten over een aantal aspecten van die praktijk. Dat kan gaan van de elementaire kennis vereist om de administratie binnen de klas te kunnen verzorgen tot "klasmanagement". Die elementen komen niet altijd aan bod tijdens de stage omdat dat reeds ontwikkeld is door de mentor. Aan deze elementen wordt in het nieuwe curriculum meer aandacht besteed, naar aanleiding van de focus- en intervisiegesprekken.

In het zesde semester werken de studenten aan het eindproject. Het nieuwe concept van het eindproject wordt vanaf dit academiejaar toegepast. Het eindproject is een geïntegreerd onderdeel en wordt gerelateerd aan de stage. Dit opleidingsonderdeel is gericht op de competenties innoveren en onderzoeken. Er is een vast aanbod van eindprojecten. Studenten kunnen deelnemen aan een beperkt actieonderzoek, waarbij het werkveld vragende partij is voor innoverende onderwijskundige initiatieven die een meerwaarde kunnen betekenen. Meewerken binnen een Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek behoort tot de mogelijkheden en studenten kunnen ook zelf een onderwerp voorstellen.

De eindwerken die de commissie gelezen heeft, waren van de "oude stijl" en veelal beschrijvend met weinig reflectie van de student. Maar het nieuwe concept is beter en geeft vertrouwen. Uit de gesprekken leert de commissie dat de opleiding meer aan bronnenonderzoek wil doen, maar ze streeft niet naar echte onderzoekscompetenties.

De commissie waardeert dat het programma er op gericht is om het werkveld een rol te laten spelen. Veel rust bij de begeleide beroepspraktijk die in het werkveld gebeurt. Het is dan ook belangrijk dat de begeleiding door de stagementoren goed gebeurt. Structureel en geregeld overleg over de rol van de stagementoren, het onderwijsconcept, de evaluatie ... is een noodzaak. Uit de gesprekken met het werkveld blijkt dat ze de verwachtingen naar hen als stageplaats leren kennen; ze zien dat als een groeiproces. Positief vinden ze dat de opleiding een overlegmoment voorziet per stageperiode, waarop de stagerichtlijnen, de verwachtingen naar de stageplaats en naar de stagiaire worden overlopen, maar waarop de mentoren ook terecht kunnen met vragen. Ook het gebruik van dit platform is groeiende.

Zoals al vermeld heeft de opleiding convenanten afgesloten met partnerscholen, maar die zijn nu nog teveel gericht op praktische afspraken aangaande de begeleide beroepspraktijk. De vele contacten met het werkveld zouden in de toekomst nog meer kunnen evolueren naar echte partnerschappen ten voordele van beide partijen.

Aanbevelingen ter verbetering:

Gezien het belang van de begeleide beroepspraktijk raadt de commissie aan om het partnerschap met het werkveld verder uit te breiden en te consolideren.

De commissie vraagt om de studenten meer die meer verantwoordelijkheid kunnen nemen ook de kans daartoe krijgen om dat volwaardig op te nemen.

De commissie vraagt om de intenties om ambitieuzer te zijn in de eisen voor het eindproject, ook effectief te realiseren.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hecht veel belang aan de horizontale en verticale samenhang van het programma, die ook uitvoerig beschreven worden in het ZER. De leerlijnen vindt de commissie behoorlijk uitgewerkt.

Volgens het zelfevaluatie rapport is de verticale leerlijn gebaseerd op de onderscheiden beheersingsniveaus van de competenties. De nadruk ligt op systematisch en geleidelijk ontwikkelen van competenties. Daarnaast heeft elk cluster een duidelijke inkleuring naar specifiek daarbij behorende competenties. De sturing door de lectoren maakt gaandeweg plaats voor zelfsturing door de student in steeds complexere contexten.

De horizontale samenhang bestaat vooral uit de groeilijn professionele identiteit en zelfsturing en de groeilijn taalvaardigheid. Deze groeilijnen starten in de aanloopcluster en worden opgevolgd via het portfolio. De commissie ziet een duidelijke focus op het ontwikkelingstraject van de competenties van de individuele student.

Uit de gesprekken kon de commissie vaststellen dat er veel meer samenwerking en afstemming is gegroeid tussen de lectoren zowel binnen als over de opties heen. Dat bevordert de samenhang. De samenhang in het programma garandeert overigens ook de ontwikkeling van de stevige kennisbasis bij de studenten.

De keuzemogelijkheden zijn beperkt tot het onderwerp van het eindproject en een internationale ervaring. Vooral voor de begeleide beroepspraktijk werd de volgtijdelijkheid vastgelegd. Het is een punt van zorg om bij de voorziene flexibilisering van het programma de samenhang en volgtijdelijkheid te bewaken: deeltijdse trajecten, GST, ... Positief is dat er recent een studietrajectbegeleider is aangesteld; zij kan de samenhang in de gekozen studietrajecten helpen bewaken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professioneel gerichte bacheloropleiding bestaat uit 3 studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professioneel gerichte bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat formele studietijdmetingen voor het nieuwe programma nog niet zijn uitgevoerd. Uit de gesprekken vernam de commissie dat bij de opleidingen kleuteronderwijs en lager onderwijs een pilot werd uitgevoerd om de studietijd te meten via de methode van "schatting achteraf", maar de eerste resultaten waren nog niet bevredigend. Men werkt aan een verdere verfijning vooraleer deze methodiek departementaal in te voeren.

Sinds de start van het nieuwe programma wordt de studiebelasting bevraagd in de evaluatie van de opleidingsonderdelen en de programma-evaluatie. Deze bevragingen gebeuren systematisch na elk semester. De studiebelasting maakt ook deel uit van de focusgesprekken die sinds academiejaar 2008-2009 op het einde van elk semester plaatsvinden.

Om de studeerbaarheid te bevorderen stelt de opleiding instrumenten ter beschikking zoals een studiewijzer en takenlijsten.

Zowel uit de verslagen van de gevoerde focusgesprekken als de gesprekken met de studenten tijdens de visitatie kwam tot uiting dat de studeerlast hoog ligt. Dit is zeker het geval op piekmomenten, waarvoor een betere spreiding een oplossing kan zijn. Uit de focusgesprekken en de gesprekken met de studenten bleek hier ten dele aan tegemoet gekomen te zijn. Het gevoel blijft echter bestaan dat er erg weinig momenten zijn waarop even tot rust kan gekomen worden. Bovendien bleek hier een betere afstemming tussen lectoren en een zorgvuldigere planning, bijvoorbeeld met betrekking tot de roosters die vaak te laat bekend gemaakt worden, noodzakelijk. Het probleem met de roosters is dit academiejaar intussen opgelost.

Aanbevelingen ter verbetering:

Teneinde een beter zicht te krijgen op de haalbaarheid van het curriculum:

- raadt de commissie aan om de studietijdmetingen vanaf nu cyclisch in te voeren;
- vraagt de commissie aandacht voor een betere afstemming tussen de lectoren van de taken van de studenten.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de beleidsnota van het departement is het onderwijsconcept beschreven. Als bouwstenen zijn daarin terug te vinden:

- competentiegericht onderwijs;
- erkennen van de zelfsturende professionele capaciteit en de taalvaardigheid als twee belangrijke individuele tools voor goed leraarschap;
- sociaal-constructivistische en cognitieve visie op leerprocessen waarbij theorie onmiddellijk getraind wordt in praktijksessies en ondersteund wordt door reflectie;
- gericht op de leefwereld van kinderen;
- eigentijdse IT-ondersteunde leeromgeving.

Uit de gesprekken blijkt dat er een waaier van onderwijsvormen gebruikt wordt die vooral gericht zijn om de studenten "meester te laten zijn van hun ontwikkeling". De ruime aandacht voor het reflecteren op het eigen handelen, die aangeleerd wordt vanaf de start van de opleiding (aanloopcluster), kadert in die zelfverantwoordelijkheid. Het portfolio is in dat opzicht een interessant instrument, maar tot hiertoe wordt dat nog niet optimaal gebruikt. Uit de gesprekken blijkt dat de studenten het doel van het portfolio niet betwisten, maar door de overvloed aan taken en opdrachten wordt het portfolio uit het oog verloren. Het portfolio is nu nog te veel een losstaand instrument dat geïntroduceerd wordt in de aanloopcluster en geëvalueerd wordt aan het einde van de opleiding in het opleidingsonderdeel reflectie beginnende leerkracht. De opleidingsverantwoordelijken zijn zich bewust van de lacunes en hebben al actie genomen om het portfolio doorheen de opleiding te gebruiken.

Positief vindt de commissie dat het niet meer individuele lectoren zijn die zich als eigenaar opwerpen van een opleidingsonderdeel. Vrijwel altijd gaat het om teams die met een opleidingsonderdeel aan de slag gaan en dit implementeren. Dit uit zich in de studiewijzer waarin de krijtlijnen van het opleidingsonderdeel worden

uiteengezet. Die samenwerking bleek ook uit de gesprekken waar verwezen werd naar overlap die tussen sommige opleidingsonderdelen nog bestond en die dit academiejaar werd weggewerkt.

Volgens de beschikbare handboeken wordt de leerstof ontleend aan de beroepspraktijk. De gebruikte handboeken die de commissie ingekeken heeft zijn echter wel aan een opfrissing toe. De ECTS-fiches van de opleidingsonderdelen bevatten informatie over start- en eindcompetenties, doelstellingen, inhoud, werkvormen en evaluatievormen, maar in de aangeleverde fiches was deze informatie door een technische fout niet voor elk opleidingsonderdeel terug te vinden. De informatie is wel zichtbaar in de studiegids op de website.

Het mediagebruik is op orde, maar ICT-gebruik is nog niet systematisch geïmplementeerd. Blackboard wordt voorlopig vooral gebruikt als basis-structureringsmiddel voor het verspreiden van powerpointpresentaties en nieuws, maar ook voor de afname van een leerstijltest bij startende studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

Het portfolio is een mooi instrument om voor de opvolging van het leerproces van de student, maar zou dan ook gedurende de ganse opleiding moeten ingezet worden de gehele opleidingsduur.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Competentiegericht onderwijs veronderstelt een aangepast toetsbeleid. Zoals de opleiding zelf stelt moet men evolueren van een testcultuur naar een assessmentcultuur. De opleiding is zich bewust dat het toetsbeleid verder ontwikkeld moet worden. De commissie waardeert dat er sprake is van het inhuren van externe expertise om de visie en de kennis over een competentiegerichte beoordeling verder uit te bouwen. Overigens heeft de commissie vernomen dat er stappen gezet zijn om een extern expert aan te trekken om het team hierin bij te staan. Dat lijkt de commissie ook belangrijk voor andere domeinen: teams of deelteams kunnen een curriculumvernieuwing wel aan, maar ook hier past natuurlijk zelfreflectie en een extern expert kan een spiegel aanreiken opdat elkeen duidelijker zou zien in welke richting verder kan geëvolueerd worden.

Volgens de opleiding ligt de focus op het ontwikkelingstraject van de individuele student; de basiscompetenties vormen het uitgangspunt van de evaluatie. Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat er een mix van toetsen en permanente evaluatie wordt gebruikt. Nieuwe toetsvormen zoals zelf- en peer assessment krijgen expliciet aandacht.

De commissie stelt vast dat een belangrijk deel van de aanvangstoetsing een screeningskarakter heeft dat zo helpt de beheersing van een brede waaier aan startcompetenties af te toetsen. De informatie kan nog verder in de opleiding gebruikt worden. De commissie apprecieert dat de opleiding ruimte maakt voor differentiering en bij de start van de tweede trajectschijf een duidelijk zicht heeft op de sterktes en zwaktes van de studenten en daar verder op werkt.

Het lerarenportfolio vindt de commissie een goed instrument voor de student om zicht te houden op zijn eigen leerproces. Het portfolio start in de aanvangcluster. Op basis van de aanvangstoetsen en screenings maakt de student een analyse van zijn beginsituatie en stelt een actieplan om de competenties als beginnende leerkracht te kunnen realiseren. Doorheen de opleiding werkt de student aan de ontwikkeling van de competenties. De beoordeling van het portfolio gebeurt op het einde van de opleiding in het opleidingsonderdeel reflectie beginnende leerkracht. Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij zeker niet twijfelen aan het nut en het doel van het portfolio. Maar zoals al eerder vermeld, is de werklast van de vele taken en opdrachten een hinderpaal om het portfolio naar behoren aan te vullen en op te volgen.

Het portfolio wordt nu nog op papier bijgehouden, maar de opleiding werkt aan een elektronisch portfolio.

Aangezien de begeleide beroepspraktijk de ruggengraat vormt van de opleiding, heeft de stagementor een belangrijke rol in de beoordeling. Stagementoren worden uitvoerig geïnformeerd over de opzet en het concept in een gezamenlijke briefing bij de start van het academiejaar. De informatie is ook terug te vinden in de stagehandleiding. Tussentijds worden ze opnieuw uitgenodigd voor een intervisiegesprek op de hogeschool. Het eenvormige evaluatieformulier (gebaseerd op de competenties) helpt om iedereen in hetzelfde denkspoor te houden. De stagementor en de stagebegeleider vullen eerst afzonderlijk een observatieformulier in. De beoordeling gebeurt in consensus tussen stagementor en stagebegeleiding tijdens de intervisie in de hogeschool of in de stageschool, wat helpt om een beeld te vormen van de prestaties en een inschatting te krijgen van het niveau van de student.

Het nieuwe concept van het eindwerk vindt de commissie positief. Het is nu een project in samenwerking met het werkveld en omvat een theoretisch en een praktijkgericht deel en dient effectief uitgevoerd te worden. Het eindwerk zal beoordeeld worden in samenwerking met het werkveld, maar de opleiding denkt nog na hoe de beoordeling - en dan meer bepaald beheersingsniveau 4 - zal geoperationaliseerd worden.

De toetsingsaanpak wordt helder beschreven in de studiegids, de ECTS-fiches en de studiewijzers. De evaluatie wordt toegelicht bij de start van het academiejaar. De criteria en de puntenverdeling staan ook vermeld op de opdrachten. Hierdoor wordt de informatie over de toetsing transparant. De studenten die de commissie gesproken heeft, hebben hieromtrent geen opmerkingen.

De studenten getuigden verder dat ze steeds feedback kunnen vragen en de examenkopij kunnen inkijken. Via de focusgesprekken kunnen ze de toetsing evalueren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie onderschrijft de intentie van de opleiding om te evolueren naar een assessmentcultuur. Externe ondersteuning hiervoor vindt de commissie noodzakelijk.

De commissie adviseert om het nut en de plaats van het portfolio te expliciteren, zowel naar de studenten als in de opleiding.

De commissie vraagt om het beheersingsniveau 4 bij de toetsing van de eindprojecten te operationaliseren.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professionele bachelor.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding.

De commissie stelt vast dat de opleiding zich zeer bewust is van het aparte profiel van de instromende studenten, mede dankzij het PWO-project "Omgaan met diversiteit en gelijke kansen: strategieën voor de professionele bacheloropleiding. Het grote percentage aan BSO studenten stelt de opleiding voor uitdagingen.

Om deze studenten te ondersteunen werd een aangepast studieprogramma ontwikkeld in samenwerking met een centrum voor volwassenenonderwijs (het Hefboomtraject), waarbij de studiepunten over meer dan drie jaren werden gespreid. Dit was echter geen succesverhaal. In de praktijk wilden weinig studenten kiezen voor een studietraject van minder dan 60 studiepunten (en de facto voor een langere studieduur). Het project werd daarom stopgezet en de opleiding richt zich meer op de ondersteuning van de student tijdens zijn studietraject.

Met de aanloopcluster probeert men de student inzicht te geven in wat verwacht wordt en waar hij staat ten opzichte van de startcompetenties. Men hanteert een uitgebreide toolkit die screeningsinstrumenten bevat en die afgenomen worden bij de start van de opleiding (inloopweek). Positief is dat de opleiding verschillende remediëringpakketten heeft uitgewerkt, onder meer "koffers op maat" voor taalzwakke studenten.

Door systematisch gebruik te maken van de resultaten van deze toetsen kan de afstemming tussen niveau van de student en de opleiding versterkt worden. Het is afwachten wat de opbrengst zal zijn van een "bindend" studieadvies dat gebaseerd zal zijn op de toetsresultaten van het eerste semester.

Sinds het vorige academiejaar worden brugfiguren en een zorgcoördinator ingezet om de toegang tot de opleiding bij kwetsbare groepen zoals studenten met een vooropleiding BSO, allochtonen, lagere SES, studenten met een taalachterstand, ... te bevorderen.

Er is een EVC- en een EVK-procedure uitgewerkt en geïmplementeerd.

Flexibele trajecten zijn mogelijk met respect voor de volgtijdelijkheid. Sinds dit academiejaar kunnen deze studenten terecht bij een studietrajectbegeleider.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	goed
facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	goed
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	Niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft een lectorenkorps gesproken dat een grote betrokkenheid heeft bij de opleiding en de studenten. De inzet van personeelsleden en de lage drempel tussen lectoren en studenten noemden de studenten als sterke punten van de opleiding. Zij kregen nooit het gevoel als een nummer behandeld te worden, maar voor vol aangezien te worden. Meerdere studenten gaven aan dat deze sfeer hen uiteindelijk deed kiezen voor Artesis.

De afgelopen jaren zijn er een aantal wijzigingen gebeurd in de leiding van het departement, maar dat heeft de lectoren niet belet om als (h)echt team te werken aan de curriculumvernieuwing. De teamgerichte samenhang en de samenwerking tussen de verschillende lerarenopleidingen bleek duidelijk uit de gesprekken.

De commissie stelt vast dat nieuwe "spelers" in het beleid van het departement en de hogeschool en de dagelijkse leiding van de opleiding de implementatie van het nieuwe curriculum ondersteunen.

Het departement heeft gekozen voor de ontwikkeling van ondersteunende cellen (kwaliteitszorg, internationalisering, onderwijsontwikkeling, zorg, ...) die ingezet worden volgens de noden van de lerarenopleidingen. Verder is er geïnvesteerd in een trajectbegeleider.

De beschikbare curricula vitae geven aan dat heel wat lectoren een masterdiploma hebben in diverse disciplines. De noodzakelijke expertise is aanwezig voor de realisatie van het programma.

Op hogeschoolniveau zijn er procedures uitgewerkt voor werving, selectie, benoeming en bevordering. De opleiding wordt betrokken bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden voor de opleiding.

De commissie begrijpt dat de eigen professionalisering van het personeel tot nog toe niet systematisch uitgebouwd kon worden door de hoge prioriteit van de uitwerking van het nieuwe curriculum. Uit de documenten blijkt dat er wel ad hoc ingegaan is op studiedagen onder meer vanuit de associatie, maar van een gericht professionaliseringsbeleid was nog geen sprake. De commissie onderschrijft dat de hele vernieuwingsoperatie zelf tot een sterke professionalisering van het personeel heeft geleid (nadenken over nieuwe werkvormen, leermateriaal, toetsingsvormen, ...), maar verdere professionalisering is een noodzaak om het personeel gekwalificeerd te houden.

De recente behoeftebevraging bracht helder in beeld waar de lectoren nood aan hebben. Dit moet nu omgezet worden in een beleid. De commissie adviseert dan ook met aandrang om ruimte, tijd en middelen vrij te maken om een gedegen professionaliseringsbeleid te ontwikkelen. Vooral teamgerichte professionaliseringsactiviteiten zoals 'van elkaar leren' 'intervisie', 'samenwerken en samen leren' zijn nodig om tot een gemeenschappelijk kader te komen.

In de gesprekken werd verwezen naar de procedures voor tweejaarlijkse functioneringsgesprekken, maar door de wissels in de leiding van het departement werden er tot voor kort - uitgezonderd voor nieuwe personeelsleden - geen functioneringsgesprekken gevoerd. De lectoren bevestigden dat de sturing van bovenaf beperkt was, maar ze steeds binnen elk team beroep kunnen doen op de collega's. Functioneringsgesprekken en vervolgens het van

daar uit doelgericht werken aan de eigen ontwikkeling door de lectoren moet nog uitgebouwd worden. Positief is dat de opleiding denkt lectorenportfolio's te gebruiken.

Er is een uitgebreide ploeg administratief en technisch personeel aanwezig die op een zichtbare manier de opleiding ondersteunt. Het gesprek met het technisch administratief personeel was verhelderend voor de evolutie binnen de hogeschool en het departement. De commissie kreeg als aandachtspunt van de studenten dat de organisatie, waaronder het tijdig doorgestuurd krijgen van roosters, een aantal tekorten vertoont. Dit bleek onder meer een gevolg te zijn van het wegvallen van een administratief medewerker die slechts maanden nadien vervangen werd, waarbij die nieuwe medewerker zich uiteraard ook moest inwerken. Net zoals bij de lectoren, constateerde de commissie bij deze medewerkers een groot vertrouwen in de toekomst: men voelt zich gehoord door het centraal en het departementaal niveau, er wordt ook aan gewerkt. Duidelijk bij deze groep was ook de intense samenwerking tussen Antwerpen en Lier, wat natuurlijk een positief element is voor de toekomst op Campus Noord.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om een professionaliseringsbeleid uit te werken in functie van de consolidatie en verdere verfijning van het curriculum.

De commissie vraagt om de functioneringsgesprekken terug op te starten en te gebruiken voor de verdere professionalisering van de lectoren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de documenten blijkt dat de meeste lectoren een zuivere onderwijsloopbaan hebben uitgebouwd en zich hierbij kunnen beroepen op een rijke ervaring. Sommige lectoren hebben het diploma van kleuteronderwijs en behaalden achteraf een master in de pedagogische wetenschappen. Er zijn echter geen lectoren die een onderwijsopdracht in hoger- en kleuteronderwijs combineren. Verschillende lectoren zijn wel actief in de begeleiding van buitenschoolse activiteiten met de doelgroep.

De voornaamste verbinding met de praktijk wordt gelegd via de begeleide beroepspraktijk. Feedback van de mentoren en een jaarlijkse mentorenavond zorgen ervoor dat de lectoren de ontwikkelingen op de voet volgen. Zoals al vermeld zijn lectoren aanwezig in de scholen tijdens de stageperiodes. Het nieuwe concept van het eindwerk met een onderzoeksvraag vanuit de praktijk zal de band met het werkveld nauwer aanhalen.

Een aantal lectoren is door hun taakstelling betrokken bij vakspecifieke werkgroepen, leerplancommissies, vakverenigingen, ..., waardoor zij in contact blijven met de beroepspraktijk en op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in het veld.

De internationalisering van de lectoren krijgt aandacht, maar tot hiertoe zijn er nog niet veel initiatieven. De prioriteit werd gegeven aan het curriculumhervorming. Een beleid hier rond zou de opleiding nog versterken.

Het komt de commissie voor dat de onderzoekscompetentie, een belangrijk aspect toch van professioneel handelen, onvoldoende aan bod komt. Door de curriculumhervorming was dit geen prioriteit. Nu de periode van consolidatie is aangebroken, is het noodzakelijk om de zelfreflectie aan te scherpen. De intentie van de opleiding om externe deskundigheid in te roepen, vindt de commissie een belangrijk signaal.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om te onderzoeken of lectoren niet kunnen ingeschakeld worden in de praktijk van het kleuteronderwijs en vice versa.

De commissie vraagt meer aandacht te besteden aan eigen onderzoek door de lectoren.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: onvoldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de beschikbare documenten blijkt dat de opleiding beschikt over 25 lectoren wat overeenkomt met 10,87 VTE. Uit de personeelsaantallen per leeftijdscategorie blijkt dat 52% ouder is dan 50 jaar. De situatie vraagt geen onmiddellijke actie, maar tijdig een personeelsplan opstellen en een analyse van aanwezige en vereiste competenties is wenselijk.

Een probleem was volgens de lectoren en de directie dat de taakbelasting van de lectoren in het verleden heel laat (net voor de start van het academiejaar) werd berekend. Het beleid wil dit veranderen en de taakbelasting voor 80% al bekend maken voor de zomer. Dat geeft de lectoren meer zekerheid en meer voorbereidingstijd.

De commissie constateert dat een hele weg is afgelegd, maar dat toch nog heel wat werk wacht. Ze is zich ook bewust van het feit dat dit een ernstige druk legt op de lectoren: werken aan een curriculumhervorming is inspannend en vergt tijd.

Het werken met studenten vergt veel, temeer omdat binnen de opleiding de verhouding van het aantal studenten per lector – vergeleken met de vorige visitatie – nog steeds vrij hoog is, namelijk 25,3 studenten per lector. De commissie vraagt hier dringend aandacht aan te besteden. Vanuit het centrale en departementaal niveau komen signalen dat meer ingezet zal worden op de ondersteuning van de lectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

Gezien de hoge student-lectorratio vraagt de commissie

- dringend meer ondersteuning van de lectoren;
- oplossingen te zoeken om de omkaderingsratio voor de lectoren te verbeteren.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	goed
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	onvoldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De opleiding beschikt volgens de commissie over niet voldoende personeel, maar door de inzet en gedrevenheid van het personeel komt de kwaliteit van de opleiding niet in gedrang. Deze situatie tast echter de draagkracht van het personeel aan en vraagt daarom een actie op korte termijn. Uit de gesprekken met de leidinggevenden is gebleken dat zij zich bewust zijn van het probleem en de wil hebben dit op korte termijn te verhelpen. De commissie heeft ook een gedreven team aangetroffen dat samen aan het nieuwe curriculum werkt. De studenten en het werkveld zijn overtuigend positief over de opleiding. Daarom maakt de commissie een positieve afweging voor dit onderwerp.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is nog steeds gehuisvest in gedateerde gebouwen. Met de beschikbare middelen werd in het verleden heel wat gerealiseerd, onder meer het inrichten van nieuwe auditoria. Met een nieuwe campus in het vooruitzicht tegen het einde van dit decennium werden belangrijke renovatieplannen opgeborgen. De voorziene verhuizing naar de nieuwe Campus Noord in 2008-2009 is ernstig vertraagd. Het is dus duidelijk dat de “investeringsstop” de oude gebouwen niet ten goede is gekomen. Ongetwijfeld dringt een aantal verbeteringen zich hier op, maar er wordt prioritair geïnvesteerd in materiaal dat mee verhuisd kan worden. De commissie heeft begrip voor de situatie, maar meent dat de beschikbare ruimtes een invloed hebben op de variatiebreedte aan onderwijsvormen die men kan implementeren. Maar alle basisvoorzieningen zijn beschikbaar op beide campuslocaties.

De commissie bracht een bezoek aan de bibliotheek die de verschillende opleidingen van het departement bedient. De bibliotheek beschikt over een budget van plusminus 95.000 euro, verdeeld over campus ‘t Zuid en Lier. Dat budget is voldoende om de collectievorming actueel te houden. De bibliotheek werd verder uitgerust met voor het kleuteronderwijs een collectie materialen die up to date is. Afgestudeerden vertelden ons trouwens dat ze nog altijd graag gebruik maken van deze faciliteiten. De ruimte in Antwerpen is eerder aan de krappe kant. Volgens het zelfevaluatierapport zijn de studenten vragende partij voor ruimere openingsuren.

De beide campussen beschikken over een lectorenkamer waar elke lector een postvakje en een persoonlijk kastje heeft. Er staan pc's aangesloten op het administratief netwerk en het internet. De werkruimtes in Antwerpen worden heringericht.

De ICT-voorzieningen weerspiegelen de mate waarin ICT geïntegreerd is in het curriculum. Er zijn verschillende open werkruimtes, met toegang tot computers en het Internet. Er is wireless toegang in de open werkruimtes. Blackboard wordt vooral als communicatiemiddel gebruikt. Er zijn acties om Blackboard in het onderwijs te integreren, maar de technische problemen verhinderen een intensiever gebruik. Volgens de gesprekspartners zouden deze problemen dit academiejaar moeten opgelost zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om in afwachting van de nieuwe campus toch de nodige investeringen te doen om de infrastructuur geschikt te houden voor onderwijs. Hierbij kan ondermeer aandacht gaan naar volgende vragen van studenten:

- Studenten een account geven onmiddellijk na de inschrijving;
- Openingsuren van bibliotheek en zelfstudielokalen vergroten.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studiebegeleiding wordt door de studenten als heel positief ervaren. De commissie waardeert de uitgebreide inspanningen om de begeleiding van de studenten op zeer verschillende manieren uit te werken. De uitgewerkte "zorgkaart" toont aan hoe verschillende actoren een specifieke verantwoordelijkheid krijgen bij het begeleiden van studenten.

Voor psychosociale problemen kan de student terecht bij SOVOHA. Problemen in verband met studiemethodes, planning, leerstijlbegeleiding, ... worden opgevangen door de departementale studiebegeleiding in individuele of groepsbegeleidings sessies. In de examenperiodes kan de student terecht bij de departementale ombudspersoon. Naast de professionele begeleiders positioneren de lectoren zich als de eerstelijnszorg in de studiebegeleiding en de informatievoorziening. vandaar ook het grote belang van de aanloopmodule en de screening die hierbij ondermeer plaatsvindt rond taal. Daarom is de vaststelling van de studenten dat de drempel tussen hen en de lectoren erg laag is, belangrijk.

Een tweede sterk gewaardeerd initiatief, is de rol die de brugfiguur en de zorgcoördinator spelen in het bevorderen van de toegang tot de opleiding bij kwetsbare groepen zoals vooropleiding BSO, allochtonen, lagere SES, studenten met een taalachterstand, De toevoeging van de functies "brugfiguur en de zorgcoördinatie" hebben een duidelijk meerwaarde: het aantal studenten dat bereikt wordt stijgt aanzienlijk. De studenten ervaren de brugfiguren als erg positief. Met name BSO-studenten gaven aan dat ze onmiddellijk, na de screening, contact hadden met de studiebegeleiding en door deze mensen uitstekend opgevolgd werden. De commissie gaat ervan uit dat dan hierdoor opnieuw kan gewerkt worden aan een opvolging van studenten die om één of andere reden hun opleiding stopzetten. Niet het perse behouden van de student wordt hier belangrijk, maar het samen zoeken naar een oplossing van het probleem dat zich stelt.

Het rendement van de studiebegeleiding wordt nu nog niet opgevolgd. Men denkt wel aan een vervolg op het project "Omgaan met diversiteit en gelijke kansen:strategieën voor de professionele bacheloropleiding " om de invloed van de begeleiding te onderzoeken. De commissie onderschrijft het belang om de efficiëntie en de effectiviteit van de zorg te bepalen.

De kwaliteit en bruikbaarheid van de verschillende begeleidingsvormen wordt besproken in de focusgesprekken, maar in die gesprekken zijn niet altijd studenten aanwezig die beroep hebben gedaan op begeleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie onderschrijft het belang om de efficiëntie en de effectiviteit van de zorg op te volgen.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat er op hogeschoolniveau een kwaliteitszorgsysteem is ingesteld, maar dat de implementatie ervan een verantwoordelijkheid is van de departementen en opleidingen.

Uit de gesprekken blijkt dat het departement in het verleden de in het kwaliteitshandboek opgenomen bevragingen heeft uitgevoerd via Evasys:

- opleidingsonderdelen op het einde van elk semester;
- programma-evaluatie op het einde van semester 2 van het derde traject;
- bevraging naar de evaluatie.

De respons was voor sommige opleidingsonderdelen echter laag en vooral de inhoudelijke verwerking van de gegevens bleef achterwege. Ondertussen werden initiatieven opgestart om de resultaten uit de bevragingen beter te gebruiken.

Ondanks het probleem van continuïteit in de departementale leiding is de kwaliteitszorg in belangrijke mate opgenomen door het studiegebied "lerarenopleiding" en de opleiding "kleuter". Binnen de lerarenopleiding werd vooral ingezet op een voortdurende bijsturing van het nieuwe curriculum. Hiertoe werd uitgegaan van de feedback van de studenten, het werkveld en het hele opleidingsteam met de curriculumhervormers. Rekening houdend met een aantal kritische bemerkingen werden vanaf de tweede semester 2008-2009 structureel focusgesprekken ingebouwd, wat verder gaat in 2009-2010. Deze focusgesprekken worden geleid door de opleidingscoördinator en/of het hoofd van het studiegebied. Op grond van deze gesprekken worden verbeterprojecten opgezet die opgevolgd worden door het team.

Uit de gesprekken en de bijkomende informatie blijkt dat de kwaliteitszorg in een stroomversnelling zit. Er is een duidelijke aanzet gegeven voor diverse metingen, sinds de inlevering van het zelfevaluatierapport is ook het aandeel van het departement bij de kwaliteitszorg verhoogd. Er wordt aandacht geschonken aan een grotere efficiëntie van de kwaliteitszorg door de afstemming binnen de verschillende beleidsniveaus (opleiding-studiegebied-departement). Het opstellen van meerjarenplanning met een totaal aan activiteiten (bijvoorbeeld gesprekkencyclus) en metingen en bevragingen (zoals studenten, lectoren, werkveld) kan leiden tot een goed en dekkend kwaliteitszorgsysteem. Recent is een nieuwe departementaal IKZ-medewerkster aangesteld die hiermee onmiddellijk aan de slag ging.

Gezien de centrale plaats van het werkplekleren en de rol die de mentoren hierin spelen, worden ook diverse vormen van bevraging ingelast om het werkveld bij het herwerken van het curriculum te betrekken. Er gaat ook aandacht naar de alumniwerking, al was hier bij de afgestudeerden die de commissie gesproken heeft weinig bekendheid over.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie moedigt de opleiding aan om de ingeslagen weg verder te zetten, met onder meer aandacht voor het systematisch verzamelen en interpreteren van data.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De lectoren bevestigen dat de feedback uit de focusgesprekken en de informatie uit de contacten met het werkveld worden besproken op de verschillende teamvergaderingen en resulteerden in tal van verbeteracties. In hoeverre de verbeteracties effect hebben wordt nagegaan bij de volgende bevestigingen en focusgesprekken. Uit het zelfevaluatie-rapport blijkt dat er fundamenteel heel wat verbetertrajecten/vernieuwingstrajecten werden aangepakt. Ook tijdens het visitatiebezoek kon de opleiding een uitgebreide lijst van verbeteracties voorleggen. De commissie heeft verschillende projectfiches ingekeken en kon bij een aantal projecten de PDCA-cyclus vaststellen. De afgestudeerden en de studenten bevestigen dat de anomalieën worden weggewerkt.

De vele verbeterpunten duiden volgens de commissie op een gegroeide zelfevaluerende houding. Maar alle problemen kunnen niet tegelijkertijd worden aangepakt. Een doordacht kiezen van zwaartepunten en het opmaken van een meerjarenplanning is aangewezen.

Positief is de samenwerking over de opleiding heen op het niveau van het studiegebied om opleidingsoverschrijdende problemen ook als zodanig aan te pakken. De departementale leiding bevestigt dat het leren van elkaar echter nog meer een cultuur moet worden. Bepaalde knelpunten komen ook voor bij de andere lerarenopleidingen en/of bij de andere opleidingen van het departement waardoor een meer centrale aanpak aangewezen is. Daardoor kunnen de middelen ook efficiënter ingezet worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de verbeterprojecten te prioriteren en een meerjarenplanning op te maken.

De commissie adviseert om synergie op het niveau van het studiegebied en/of departement te stimuleren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De betrokkenheid van de studenten via de focusgroepen vindt de commissie een sterk punt. De studenten die de commissie gesproken heeft, bevestigden dat er naar hen geluisterd wordt en dat de opleiding wel degelijk de gesignaleerde knelpunten aanpakt.

De betrokkenheid van het personeel bleek ook duidelijk uit de gesprekken. Er is veel overleg in de teamvergaderingen over de feedback van de focusgesprekken en de informele contacten met de studenten.

Wat de betrokkenheid van het werkveld betreft, steunt die volgens de commissie sterk op de continue inbreng van de mentoren in informele en formele overlegmomenten (interviewgesprekken). De commissie is van mening dat het overleg niet mag beperkt worden tot de mentoren. Het beroepenveld is ruimer. De opleiding zou ook de curriculumhervorming meer "publiciteit" mogen geven in het beroepenveld.

Zoals al vermeld heeft de opleiding aandacht voor de alumniwerking, maar die is er nog niet uitgebouwd. De opleiding wil die ophangen aan een terugkomdag die in het vorig academiejaar met succes werd georganiseerd. Men wil ook de interviewgesprekken uitbreiden met alumni.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om het werkveld en de alumni structureel te betrekken in de kwaliteitszorg van de opleiding.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De resultaten kunnen nog niet volledig beoordeeld worden omdat de eerste afgestudeerden van het nieuwe curriculum pas dit jaar afstuderen. De opzet van de stages en het eindwerk, maar ook de bijstellingen van het programma geven de commissie vertrouwen dat de opleiding haar doelstellingen zal realiseren. De lectoren en het werkveld gaven in de gesprekken aan dat de bijstellingen een weerslag hebben op de aanpak van de studenten.

De afgestudeerden reflecteerden nog op het oude curriculum. Zij vroegen om toch nog aandacht te hebben voor de groei- en ontwikkelingslijnen bij jonge kinderen. Ook over de instap in het werkveld zou meer informatie mogen gegeven worden in het laatste jaar, maar in de gesprekken merkte de commissie voor deze punten al een verschil op met de studenten. Aandacht voor vaardigheden op het mesoniveau (bijvoorbeeld klasadministratie) was eveneens een vraag van de afgestudeerden. Dat is nu opgenomen in het nieuwe curriculum, maar wordt toch beter in de praktijk geoefend. Dit is echter afhankelijk van de stagescholen en zou best kunnen opgenomen worden in de partnerovereenkomsten.

Het werkveld dat de commissie gesproken heeft, vindt het nog te vroeg om echt al resultaten van de curriculumvernieuwing te zien. Toch geven de vertegenwoordigers aan dat er aandacht is voor de brede waaier van de praktijk van de kleuterklas. De stagiairs hebben geen schrik om iets uit te proberen. De mentoren worden goed ondersteund tijdens de stages. Positief vinden ze dat er een vaste begeleider is van de opleiding in de stageschool die fungeert als contactpersoon. Ze worden uitgebreid ingelicht voor de start en ze kunnen terugvallen op de stagegids. De gidsen worden bijgestuurd op basis van de ervaring, ook van de mentoren. Ook het overleg bij de beoordeling vinden ze positief. Samengevat vinden ze dat er een goede wisselwerking is met het werkveld.

De eindwerken die commissie gelezen heeft reflecteren nog het oude curriculum en waren niet representatief. Het niveau overtuigde niet. Ze waren vooral beschrijvend en de visie of reflectie van de student ontbrak. De eindwerken nieuwe stijl gebeuren in samenwerking met het werkveld op basis van een onderzoeksvraag en vormen het sluitstuk van de opleiding. Als dusdanig zullen ze aantonen wat het beheersingsniveau van de beginnende leraar "nieuwe stijl" zal zijn.

De beschikbaar gestelde toetsen waren adequaat wat betreft inhoud en niveau. De evaluatie garandeert dat men evolueert naar een hoger niveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de realisatie van het niveau op te volgen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en de 50 procent liggen. De evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding werkt niet met streefcijfers, maar stelt zich tot doel om 50% van de eerstejaarsstudenten te doen slagen. Vertaald in termen van de flexibilisering zou 60% van de eerstejaarsstudenten minstens 75% van de opgenomen credits moeten behalen. In de tweede trajectschijf stijgt dat tot 80% en in derde trajectschijf behalen alle studenten de opgenomen credits. De cijfers over de laatste drie jaren beantwoorden daar min of meer aan. De gemiddelde studieduur bedraagt drie jaar en drie maanden.

Een verdere analyse van deze slaagcijfers, waarin bijvoorbeeld rekening gehouden wordt met de specificiteit van de instroom, hoe de slaagcijfers zich verhouden tot de Vlaamse context, de relatie met de aanloopmodule en met de begeleidingsinspanningen, ... ontbreekt nog. Ook benchmarking blijft voorlopig achterwege.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om het onderwijsrendement kritisch op te volgen op basis van streefcijfers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie heeft het zelfevaluatie-rapport grondig gelezen. Het rapport gaf duidelijk aan dat de opleiding niet stil heeft gezeten na de vorige visitatie. De informatie was niet altijd bij de juiste facetten van het visitatiekader vermeld, er was ook vrij veel herhaling in de tekst. Verder bevatte het zelfevaluatie-rapport gegevens tot het vorig academiejaar. De commissie kon echter op eenvoudig verzoek bijkomende en actuele informatie bekomen. Samen met de informatie uit de gesprekken - die verliepen in een open en constructieve sfeer - kon de commissie zich een helder beeld vormen over de opleiding.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op het eerste terugmeldingsrapport geeft de opleiding aan de volgende acties of verbeteringen gepland of uitgevoerd te hebben:

- de intervisiegesprekken met de stagescholen en met de stagementoren worden momenteel al voor de derde keer op rij ingericht en hebben als dusdanig een structureel karakter;
- de resonantieraad werd vanaf het academiejaar 2009-2010 opgestart en vergadert jaarlijks; naast stage komen ook het competentieprofiel en het programma aan bod;
- om de studenten te ondersteunen in het nieuwe concept van het eindwerk, werd een nieuwe handleiding voor eindwerken ontwikkeld voor het academiejaar 2010-2011;
- eerstejaarsstudenten die tijdens de semesterexamens minder dan 50% van de opgenomen studiepunten behaalden, worden op het einde van de eerste trajectschijf uitgenodigd voor een oriëntatiegesprek.

De commissie heeft op basis hiervan geen aanpassing van de oordelen doorgevoerd.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	goed	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	Niet van toepassing	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	onvoldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

Artesis Artesis Hogeschool Antwerpen

Bachelor in het Onderwijs:kleuter onderwijs

Hoofdstuk 2 Hogeschool West-Vlaanderen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Bachelor in het onderwijs: kleuter onderwijs aan de Hogeschool West-Vlaanderen

De opleiding bachelor in het onderwijs wordt aangeboden door de Hogeschool West-Vlaanderen. De hogeschool biedt 22 bacheloropleidingen en 7 masteropleidingen aan, verspreid over campussen in Brugge en Kortrijk.

De hogeschool vormt samen met de Universiteit Gent, de Arteveldehogeschool en de Hogeschool Gent.

Binnen de hogeschool zijn drie departementen aanwezig: het departement academische opleidingen Kortrijk, het departement professionele bacheloropleidingen Kortrijk en het departement professionele bacheloropleidingen Brugge. De opleiding(en) bachelor in het onderwijs behoren tot dit laatste departement. De opleiding wordt aangeboden in de campus in de Sint-Jorisstraat te Brugge.

De lerarenopleidingen hebben door de jaren heen een hele evolutie doorgemaakt. Tot de jaren 70 was het 'de normaalschool voor onderwijzeressen' enkel gericht op een vrouwelijk publiek. In de jaren 1980 fuseerde de Rijksnormaalschool Brugge eerst met de Rijksnormaalschool van Blankenberge, later met de Rijksnormaalschool Kortrijk en daarna werden ook de technische leergangen uit de Rijselsestraat aan de campus toegevoegd.

De Rijksnormaalschool, ondertussen met de nieuwe naam HPI, ressorteerde tot 1989 onder de voogdij van de Vlaamse gemeenschap. In 1989 werd ze overgenomen door de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs. In 1995, ten gevolge van het Hogescholendecreet, wordt het HPI een departement van de Hogeschool West-Vlaanderen en in 2004 behoort de opleiding kleuteronderwijs officieel tot het 'Departement Lerarenopleiding'. De opleiding 'Leraar kleuteronderwijs' is één van de intiële lerarenopleidingen naast bachelor in het onderwijs lager onderwijs en secundair onderwijs.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties zoals denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties zoals teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De doelstellingen van de lerarenopleiding zijn gebaseerd op de missie van de hogeschool. Hierin staat dat de instelling praktijkgericht en kwaliteitsvol onderwijs wil verstrekken dat nauw aansluit bij de beroepsmatige noden: · werk maken van de vorming van sociale vaardigheden en de vraag naar permanente en levenslange vorming beantwoorden. De hogeschool gelooft dat de internationale dimensie daarbij een duidelijke meerwaarde heeft. Centrale waarden in de missie van de hogeschool zijn: pluralisme, democratie, toegankelijkheid, verdraagzaamheid, respect voor andere meningen, samenwerking, solidariteit en creativiteit. Deze missie werd vertaald in een strategisch plan en operationele doelstellingen. Op niveau van het departement werd dit als volgt vertaald: “Het departement beoogt een polyvalente opleiding en een brede vorming door middel van actieve onderwijsmethoden ten einde de kennis op een realistische wijze over te dragen, een ingesteldheid van probleemoplossend denken aan te leren en de onderwerpen in een relativerende synthese samen te vatten. Door systematisch overleg met het beroepenveld evalueert en actualiseert het departement voortdurend haar studie-inhouden”.

De commissie kon uit de aanwezige documenten opmaken dat de opleidingsteams en opleidingscommissies op basis hiervan een gezamenlijke visietekst voor de lerarenopleiding hebben uitgewerkt. De commissie staat positief ten aanzien van deze afstemming, maar is van mening dat de concrete plannen betreffende vertaling naar de opleiding niet altijd accuraat zijn uitgewerkt en dat de concrete gevolgen voor de lerarenopleiding niet altijd duidelijk te zien zijn. In deze visie stelt de opleiding dat de afstuderende leraar een passie heeft voor onderwijs, de ontwikkelingsresultaten van zijn leerlingen als een gedeelde verantwoordelijkheid ziet van zichzelf en de lerende, dat hij in een team kan samenwerken, een steun kan en durft te zijn voor zijn collega's bij de invoering van recente maatschappelijke en beleidsklemtonen, dat hij proactief en innovatief ingesteld is, zich zelfsturend en flexibel aanpast aan de verschillende contexten waarin hij zijn onderwijskundige opdracht uitvoert en spontaan interne en externe ondersteuning zoekt om zijn doelen te bereiken. Om dit te bereiken houdt de lerarenopleiding rekening met de maatschappelijke en beleidscontext waarin ze werkt en integreert ze deze op een proactieve manier in haar programma. In deze context kon de commissie vaststellen dat de opleiding de visietekst heeft besproken en afgestemd met het werkveld en dat deze op basis van hun opmerkingen werd bijgestuurd. Daarnaast vormt ze leraren die aandacht hebben voor zowel een groep als voor een individu en ziet ze de maatschappelijk aangereikte thema's als opdracht voor haar medewerkers. Daarnaast gaat ze actief op zoek

naar andere maatschappelijk verankerde thema's die een bredere vorming en opleiding mogelijk maken en opent de opleiding zich naar de buitenwereld.

Inzake methodologie heeft de opleiding er voor gekozen om te vertrekken vanuit functionele gehelen die een leraar in het werkveld vervult. Elke rol is een eenheid waaraan competenties en bijbehorende gedragsindicatoren gekoppeld kunnen worden. Deze rollen kwamen tot stand op basis van een grootschalige bevraging van diverse stakeholders in Vlaanderen. De leraar heeft als rollen: begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen, opvoeder, inhoudelijk expert, organisator, innovator/onderzoeker, partners van de ouders, lid van een schoolteam, partner van externen, lid van de onderwijsgemeenschap en cultuurparticipant. De kernopdracht van de leraar is volgens de lerarenopleiding van de Hogeschool West-Vlaanderen het begeleiden van leerprocessen en het opvoeden van leerlingen vanuit een inhoudelijke expertise. De integratie van deze domeinen leidt tot de rol van de leerkracht als innovator/onderzoeker. Het gehele leergebeuren vindt dan plaats binnen de externe relaties met alle betrokkenen en wordt er door beïnvloed.

De commissie kon in de gesprekken en documenten vaststellen dat binnen het meerjarenplan van de hogeschool de BAMA hervorming werd gekoppeld aan modularisering en competentiegericht onderwijs. Een competentie wordt door de opleiding als volgt omschreven: "een competentie is een observeerbare eigenschap onder de vorm van kennis, kunde en een gedragsvaardigheid die bijdraagt tot succesvol functioneren in een specifieke rol of functie. Met andere woorden: een competentie is de bekwaamheid om met integratie van kennis, houding en vaardigheden adequaat beroepsmatig te handelen in diverse (beroep)situaties". Deze integratie is structureel ingebed door elke module op te bouwen uit een theoretische inputfase, een integratiefase en een evaluatiefase. De visie van de lerarenopleiding speelt hier expliciet op in. De gehanteerde leerinhouden en methodieken zijn gericht op basiscompetenties en een globale mensvisie door middel van integratieve opdrachten en samenwerking. De evaluatie is hierbij competentiegericht.

Bij de hervorming van de opleiding heeft de opleiding rekening gehouden met internationale onderwijsrevoluties, waaronder ECTS, de Dublin descriptoren, learning outcomes en het Europees Kwalificatieraamwerk (EQF). De commissie stelde een positieve vooruitgang van de aanpak van internationalisering vast, hoewel de vooropgestelde doelen nog niet werden bereikt.

De opleiding informeert abiturienten over de opleidingsdoelstellingen op diverse momenten: SID-in beurzen, infodagen, opendeurdagen en PR-evenementen. Deze informatie is ook terug te vinden in de studiegids die raadpleegbaar is op het elektronisch leerplatform van de website. Bij de aanvang van een nieuw opleidingsonderdeel licht de docent ook steeds de doelstellingen van het onderdeel toe. Alle leden van het onderwijzend team worden door de opleidingscoördinator op de hoogte gehouden van de relevante (wijzigingen van de) decretale wetgeving. Het werkveld wordt geïnformeerd door middel van een halfjaarlijkse vergadering van de opleidingscommissie met de 'kerngroep directies Bao'. Tijdens deze vergadering worden alle aspecten van de opleiding besproken met het werkveld. Daarnaast krijgen stagementoren een brochure waar alle eindcompetenties van de opleiding zijn in opgenomen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de toekomstplannen meer accuraat te formuleren en concreter in te vullen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en door het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het globale competentieprofiel van de opleiding kwam tot stand op basis van een grootschalige bevraging van het werkveld, wetgeving en visitaties. De opleidingscommissie, die bestaat uit experts vanuit directies, Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB), leerkrachten, de begeleidingsdienst en lectoren, is verantwoordelijk voor de vertaling van basiscompetenties in deelcompetenties, leerinhouden en opleidingsprogramma's. De commissie apprecieert deze aanpak en kon tevens uit de gesprekken en documenten opmaken dat deze lijst van basiscompetenties op basis van een eigen bevraging recent werd geactualiseerd.

De opleiding heeft binnen elk van de tien functionele gehelen de deelcompetenties voor een professionele bachelor in het onderwijs bepaald. Voor alle functionele gehelen werden ook volgende attitudes vastgelegd: beslissingsvermogen, relationele gerichtheid, kritische ingesteldheid, leergierigheid, organisatievermogen, zin voor samenwerking, verantwoordelijkheidszin en flexibiliteit.

Er bestaat een grote afstemming van de basiscompetenties tussen de diverse lerarenopleidingen van de hogeschool West-Vlaanderen. Zowel de functionele gehelen als de hoofdindeling van de competenties zijn het zelfde. Op een lager abstractieniveau zijn er echter duidelijke verschillen te merken. De verschillen tussen de opleidingen die betrekking hebben op de beroepsspecifieke competenties kunnen in grote thematische lijnen worden beschreven.

De commissie kon uit de aanwezige documenten opmaken dat de opleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs zich duidelijk richt op kleuters en op het leren door spontane ontwikkeling. De ontwikkelingsdoelen worden bereikt door leerinterventies. De leereenheden zijn integrale en levensechte leereenheden die enge leerdomeinen overstijgen. Het kleuteronderwijs bouwt in essentie voort op het onderwijsaanbod dat de kleuter thuis mocht ontvangen en sluit zo dicht mogelijk aan bij de leefwereld van de kinderen. Bij de evaluatie van de kleuters ligt er een sterke nadruk op observatie. Inzake veiligheid staat het welbevinden van de leerling centraal. Met betrekking tot de verstrekking van zorg is de taak van de kleuteronderwijzer voornamelijk het begeleiden van leer- en ontwikkelingsprocessen. Als vervolgstudie legt de opleiding een nadruk op informatie inwinnen over het ontwikkelingsverloop van de kleuter.

De lerarenopleiding heeft zichzelf vergeleken met diverse buitenlandse lerarenopleidingen aan de hand van rapporten en studies, met specifieke aandacht voor pijnpunten, aandachtspunten en actiepunten. De commissie staat positief ten opzichte van deze vergelijking en is van mening dat een blijvende aandacht hiervoor ook in de toekomst de opleiding ten goede kan komen. Uit deze vergelijking is gebleken dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen de diverse Vlaamse en Europese lerarenopleidingen. Zowel de historische context, de grote complexiteit van het beroep en de veranderende leerkrachtrollen dragen bij tot de moeilijkheidsgraad van benchmarking. Uiteindelijk heeft de hogeschool West-Vlaanderen op basis van diverse (inter)nationale bronnen, waaronder het structuurdecreet en de gemeenschappelijke Europese competenties voor lerarenopleidingen, een duidelijke visie ontwikkeld. Daarnaast heeft de opleiding zichzelf vergeleken met andere Vlaamse lerarenopleidingen, negen Europese universitaire lerarenopleidingen en een Amerikaanse lerarenopleiding. Op basis van dit onderzoek kon

de opleiding afleiden dat, hoewel er een groot verschil in aanpak is, er veel lerarenopleidingen dezelfde competenties beogen en dat de keuzes van de lerarenopleidingen met betrekking tot de doelstellingen en het programma van de hogeschool West-Vlaanderen in hoge mate gelijk lopen met andere lerarenopleiding in binnen- en buitenland.

In Vlaanderen kwamen de basiscompetenties van de lerarenopleiding tot stand in dialoog met diverse stakeholders. Deze werden vastgelegd in het decreet betreffende de lerarenopleiding en de nascholing en het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de basiscompetenties van de leraren. De hogeschool heeft aan het opstellen van deze elementen een actieve bijdrage geleverd. Het brede werkveld en de opleidingscommissie hebben vervolgens de basiscompetenties verder vertaald in opleidingsdoelstellingen en een opleidingsprogramma. Binnen de lerarenopleiding bestaan er twee afstemmingsorganen. De opleidingscommissie, die bestaat uit leerkrachten, alumni, centra voor leerlingenbegeleiding, de begeleidingsdienst, directies en een studentenafvaardiging, en het directieoverleg, dat bestaat uit CoDi's, directies en decretale mentoren. Daarnaast stemt de lerarenopleiding haar doelstellingen af op de Vlaamse Autonome Hogescholen (VAH) en de centrale begeleidingsdienst van het Gemeenschapsonderwijs. De commissie is van mening dat dit een bijzonder vruchtbare aanpak is, maar vraagt de opleiding meer aandacht te hebben voor de specificiteit van het kleuteronderwijs ten opzichte van de andere lerarenopleidingen, zeker gezien de samenstelling van het docentenkorps.

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de doelstellingen van de opleiding voldoen aan de vereisten van het structuurdecreet voor een professionele bachelor. De opleiding heeft per functionele rol de competenties vertaald naar operationele en beoordeelbare elementen. De commissie kon echter vaststellen dat binnen deze doelstellingen nog een aantal hiaten zijn en dat niet alle geformuleerde ontwikkelingsdoelen van het kleuteronderwijs aan bod komen in de opleiding.

De commissie kon uit het gesprek met de diverse geledingen ook opmaken dat bijkomende afstemmingen van de doelstellingen gebeuren op basis van overleg tijdens de internationale uitwisselingen, vergaderingen met andere hogescholen, het ENW en door opzoekingswerk in online bronnen.

De doelstellingen van de opleiding worden via de website van de hogeschool en het elektronisch leerplatform bekend gemaakt aan studenten en docenten. In het cursusmateriaal van de diverse opleidingsonderdelen zijn tevens de doelstellingen van het onderdeel terug te vinden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de hiaten in de doelstellingen van de opleiding op te vullen teneinde alle decretale ontwikkelingsdoelen aan bod te laten komen in de opleiding.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon tijdens het visitatiebezoek vaststellen dat het programma van de opleiding de voorbije jaren grondig werd aangepast. Het nieuwe programma van de opleiding is opgedeeld in vensters die verspreid over de verschillende jaren van de opleiding aan bod komen. De verschillende vensters zijn: venster op het beroep, venster op de eigen competenties, venster op de wereld, breder venster op onderwijs, venster op onderwijskundige uitdagingen, venster op zingeving, venster op de muzische mens, venster op onderwijspraktijk en venster op de brede wereld. Deze vensters zijn opgedeeld in (keuze)partims. Elk semester bestaat uit de combinatie van drie tot zes verschillende vensters.

Alle informatie omtrent opleidingsonderdelen van de verschillende vensters kan worden teruggevonden in de studiefiches. Hierin staan zowel de begin- en eindcompetenties van de vensters als de deelcompetenties per partim geformuleerd. Daarbij wordt ook steeds het niveau van de competentie aangegeven. In deze fiche zijn ook de inhoud, de werkvormen, het studiemateriaal en de manier van evalueren opgenomen.

Voor elk venster en partim is er een vertaling gebeurd van de opleidingsdoelstellingen naar concrete doelstellingen. De commissie kon vaststellen dat er op dit vlak reeds aanzienlijke inspanningen werden geleverd, maar dat de inhoud nog niet bij alle docenten concreet naar de doelstellingen van de kleuteropleiding werd geformuleerd. De opleiding beschikt over een competentiematrix die de relatie tussen deze beide niveaus inzichtelijk maakt. Deze competentiematrix maakt een onderscheid tussen drie niveaus van competenties: inleidend, verdiepend of gespecialiseerd. Op basis van de Vlaamse Kwalificatiestructuur werden deze niveaus duidelijk bepaald. Per niveau zijn de verwachte kennis en vaardigheden, de begeleiding van de vaardigheden, de context en de integratie ervan alsook het verwachte probleemoplossend vermogen benoemd. De niveaubepaling van een module is omschreven in het onderwijs- en examenreglement. De commissie kon vaststellen dat niet alle deelcompetenties voldoen aan alle stappen, maar dat alle eindcompetenties het niveau van de professionele bachelor bereiken. Voor de competenties van alle rollen zijn duidelijke competentietrajecten uitgeschreven.

In het programma zijn diverse disciplineoverschrijdende, vakoverschrijdende en module (venster) overschrijdende elementen geïntegreerd via de didactische ateliers en stage. De opleiding werkt eveneens samen met andere opleidingen. Deze overschrijding wordt geïntroduceerd vanaf het eerste semester en neemt toe naarmate de opleiding vordert.

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat er aandacht is voor internationale elementen in het programma. Internationalisering is binnen de hogeschool duidelijk omschreven als prioriteit. Vanuit de beleidsverklaring worden een aantal operationele doelstellingen aangereikt aan de opleiding. De uitvoering hiervan wordt opgevolgd door de dienst internationalisering. Binnen de opleiding werd een vertaalslag gemaakt van het beleidsplan en de doelstellingen naar concrete acties. De commissie kon echter vaststellen dat de

huidige realisaties op dit vlak beperkt zijn. De opleiding plant een doorlichting van de partnerinstellingen waar men mee samenwerkt om internationale invloeden in het programma te integreren. Binnen het programma is zowel ruimte voorzien voor deelname aan langdurige als kortstondige buitenlandse trajecten. Op termijn plant de opleiding een internationaal semester. Naast deze elementen organiseert de opleiding ook diverse activiteiten in het kader van internationalisation@home en is men lid van het internationaal project COMPASS (Comparing and assessing teacher's qualities). Internationale elementen worden tevens in de mate van het mogelijke opgenomen in opleidingsonderdelen via cursussen en opdrachten.

Inzake curriculumherziening zijn er door de algemene diensten van de Hogeschool West-Vlaanderen duidelijke procedures opgesteld. Op basis van de aanwezige documenten kon de commissie vaststellen dat het opleidingsteam verantwoordelijk is voor het uitwerken van een voorstel op basis van de resultaten van de diverse kwaliteitszorgprocessen. Het voorstel wordt besproken met de studenten, de opleidingscommissie, de kerngroep directies, het werkveld en de alumni. Na positief advies wordt het voorstel voor bekrachtiging doorgestuurd naar de bestuursorganen van de hogeschool. Bij curriculumvernieuwing besteedt de opleiding speciale aandacht aan de actualiteit van de doelstellingen van de opleiding, het evenwicht tussen en de integratie van theorie en praktijk, de leerlijnen, de optimale ontwikkeling van de verschillende rollen, de variatie aan werkvormen en de actuele maatschappelijke context.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de opleidingsdoelstellingen nog concreter naar de kleuteropleiding te vertalen.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon vaststellen dat binnen het programma van de lerarenopleiding twee kennislijnen te onderscheiden zijn: een inhoudelijke en een didactische. In beide lijnen staat het omgaan met kleuters centraal en wordt de positie van de pedagoog benadrukt.

Met betrekking tot kennisontwikkeling is er in het programma een evolutie merkbaar van basis(vak)kennis naar specialisatie en van segmentatie naar integratie. De startmodules focussen in eerste instantie op vakdomeinkennis. Daarna wordt de nadruk stilaan verlegd naar didactische kennis en aanpak. De opleiding is van mening dat een gedegen kennis en inzicht noodzakelijk is om didactiek op een competentiegerichte manier te kunnen onderwijzen. Er is tevens een overgang te merken van vakkennis binnen beperkte leerdomeinen naar een volledige integratie in projecten. De commissie kon uit de diverse gesprekken afleiden dat er inderdaad waar mogelijk integratief wordt gewerkt. Ze staat positief ten opzichte van deze initiatieven.

De commissie kon binnen het programma van de opleiding merken dat er een aantal parallel lopende vaardigheidstrajecten aanwezig zijn die doorheen de verschillende modules van een opleidingsjaar opgebouwd worden. Deze vaardigheden zijn: spreek- en schrijfvaardigheden, agogische vaardigheden, didactische vaardigheden en ICT-vaardigheden. Op dit vlak kon de commissie een duidelijke vooruitgang vaststellen ten opzichte van de vorige visitatie. Doorheen de opleiding is tevens een betrokkenheidsevolutie te merken. Doorheen de jaren evolueert de betrokkenheid van ik-betrokkenheid over taakbetrokkenheid en leerlingbetrokkenheid naar contextbetrokkenheid.

In het programma zijn een aantal duidelijke elementen verwerkt met betrekking tot werkveldervaring. De commissie kon echter uit de gesprekken en de documenten afleiden dat de werkveldervaring niet in alle semesters volledig geïntegreerd is. In het eerste jaar zijn beperkte praktijkopdrachten ondersteund door de mentoren en een stage in de tweede kleuterklas verwerkt. In het tweede jaar kunnen de studenten kiezen voor een stage in de eerste, de derde kleuterklas, de Katrol of het Scharnier. Nog steeds ondersteund door de mentoren zijn in het tweede jaar ook uitgebreide praktijkopdrachten gegeven. In het derde jaar nemen de mentoren een meer superviserende rol op en krijgen de studenten zelfstandige praktijkopdrachten voorgeschoteld. Daarnaast zijn er ook diverse stages: een ervaringsstage in een eerste leerjaar, een alternatieve stage in het kader van een keuzevak, een zesweekse stage in diverse klassen en BO stage. Daarnaast wordt er in individuele taken en in de bachelorproef ook de nadruk gelegd op de link met het werkveld. Over het algemeen streeft de opleiding in dit kader van sturing over begeleiding naar coaching.

De stages binnen de opleiding zijn een integratie van alle competenties die verwacht worden van de student. Voor elk stagemoment worden de verwachte competenties duidelijk omschreven op het evaluatieformulier. Ook op de studiefiches is deze informatie terug te vinden. Elke stage wordt vooraf gegaan door een receptieve stage waarbij gerichte observatie, beperkte participatie en kritische reflectie de belangrijkste elementen zijn. Op deze manier worden studenten vertrouwd met de beginsituatie. De inhoud van de stage wordt dan uitgebreider doorheen de opleidingsjaren. In het begin worden voornamelijk inge oefende activiteiten met weinig inbreng van de student uitgewerkt. Dit evolueert naar complexere onderwijsactiviteiten met grondige didactische onderbouwing. Vooraf aan de stage is er steeds een groepssupervisie waarbij studenten in groep de opbouw van hun stage en de aandachtspunten overlopen. De studenten kunnen de stageschool, in overleg met de stagecoördinator, zelf kiezen. De commissie kon uit de aanwezige documenten en de gesprekken afleiden dat de opvolging en het niveau van de stages nog kan verbeterd worden.

De bachelorproef van de opleiding is opgevat als een actie-onderzoek. De student kiest daarbij een probleem uit de reële praktijk als onderwerp. Op basis van de 'handleiding bij de bachelorproef' kan de student zijn project uitwerken. Elke student krijgt een promotor toegewezen als coach. De keuze van het probleem moet haalbaar en relevant zijn. De student dient in het kader van de bachelorproef het probleem te analyseren aan de hand van een literatuurstudie en een praktijkonderzoek. Vanuit de eigen visie ontwikkelt hij dan een aanpak voor het probleem en werkt deze in de praktijk uit. De resultaten van de bachelorproef worden via posters en een mondelinge toelichting voorgesteld op het einde van het academiejaar.

De aansluiting bij recente (internationale) ontwikkelingen in het vakgebied en de beroepspraktijk worden op diverse manieren gerealiseerd. De commissie staat positief ten opzichte van de inspanningen die de opleiding op dit gebied levert, maar merkte tijdens de gesprekken op dat de effectieve realisaties op dit ogenblik nog beperkt zijn. De modulaire structuur, het werken met ECTS-studiepunten en het talenbeleid zijn er op gericht internationale uitwisselingen zo goed mogelijk te faciliteren. Daarnaast heeft men in de opleiding, op aangeven van resultaten uit de kwaliteitszorg, meer aandacht geschonken aan techniek en technologie, cultuureducatie en ondernemerszin en werd de bachelorproef hervormd. Ook de integratie van ICT in het onderwijsgebeuren en de confrontatie van studenten met diversiteitsbeleid dragen hiertoe bij. De studenten kunnen bovendien het brevet gemachtigd opzichter en het brevet EHBO behalen en beschikken op het einde van hun opleiding over een portfolio. Verder kon de commissie ook vaststellen dat de opleiding diverse contacten heeft met het werkveld, de Vlaamse autonome hogescholen, de associatie AUGent en dat men door deelname aan projecten en congressen eveneens waardevolle expertise kan binnenbrengen in de opleiding. De commissie kon uit de gesprekken

opmerken dat de opleiding reeds op de hoogte was van de nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen, terwijl dit nog niet bij alle werkveldleden het geval was, en was hierover aangenaam verrast.

De opleiding is daarnaast op diverse manieren betrokken bij maatschappelijke dienstverlening. De samenwerking met de Katrol en het Scharnier laat studenten kennis maken met kansarmoede. De techniekclub is gericht op techniek/technologie. De bachelorproef is steeds meer gericht op actieonderzoek op basis van echte casussen. In het derde jaar dienen studenten ondersteuning bieden aan een school. De opleiding werkt samen met de opleiding Toegepaste psychologie in het kader van de keuzemodule leerzorg. Binnen de school is tutoring en peer coaching uitgewerkt. In het project My Machine werken alle lerarenopleidingen samen met de opleiding MCT voor het bouwen van 'machine'.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om meer aandacht te hebben voor het gebruik van vakliteratuur in de opleiding.

De commissie beveelt de opleiding aan om gedurende het volledige programma voldoende aandacht te blijven hebben voor de professionele gerichtheid ervan.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon uit de aanwezige documenten opmaken dat het opleidingsprogramma is opgebouwd uit vensters die in elk semester terugkeren: venster op het beroep (aangevuld met breder venster op het onderwijs), venster op de wereld, venster op zingeving, venster op de muzische mens, venster op de onderwijspraktijk (venster op de brede wereld). Deze vensters tonen duidelijk de samenhang tussen het programma en de competentieontwikkeling. De commissie kon op basis van de documenten vaststellen dat in de eerste semesters een nadruk ligt op de rol van leraar als begeleider, opvoeder, inhoudelijk expert en organisator. In semester 5 en 6 komt de innovator/onderzoek meer op de voorgrond. De andere rollen worden stapsgewijs geïntroduceerd en uitgewerkt in het programma. In semester 1 tot 4 keren de vensters voortdurend terug. In semester 5 en 6 worden deze aangevuld met nieuwe vensters die betrekking hebben op bredere onderwijsaspecten. De opdeling in vensters dient om het opleidingsprogramma transparant te maken voor de studenten en mogelijke overlappingsen zoveel mogelijk weg te werken. De bewaking van de samenhang van dit programma is de verantwoordelijkheid van het opleidingsteam dat curriculumwijzigingen opvolgt. Deze samenhang wordt steeds bevraagd in de diverse initiatieven inzake kwaliteitszorg. De commissie kon met betrekking tot de horizontale samenhang vaststellen dat er nog een aantal overlappingsen en hiaten in het programma zitten.

Binnen het opleidingsprogramma zijn de modules gestructureerd volgens een duidelijke volgtijdelijkheid. De opleiding evolueert hierbij doorheen de jaren van inleidend over uitdiepend naar gespecialiseerd. Deze evolutie vormt de verticale leerlijn van het programma. Ze is in het programma terug te vinden in de evolutie van de inhoud van de opleidingsonderdelen van het eerste tot het zesde semester. Modules met dezelfde naam bouwen op elkaar voort. De eerste module vormt ook de basis om te starten met de volgende.

De commissie kon vaststellen dat in de eerste vier semesters telkens vier vensters aangeboden worden en dat er in de onpare semesters een aanvullende keuzemodule aanwezig is. In het vijfde semester krijgt de student de kans om zich verder te verdiepen in zijn eigen keuze via keuzepartims. Het laatste semester is dan volledig praktijkgericht, met drie weken stage in het buitengewoon onderwijs en zes weken stage in een reguliere school. Tot slot is er in de opleiding ook portfoliowerking opgenomen als sluitstuk van de opleiding.

Naast de verticale leerlijn is er in het programma een horizontale leerlijn vervat. De nodige begrippen en vaardigheden worden op gelijklopende momenten in het programma opgenomen. De afstemming van deze leerlijn is de verantwoordelijkheid van de moduleverantwoordelijken. Binnen de verticale leerlijn worden modules ontwikkeld met coherente leerinhouden. De gelijktijdigheid van het aanbod van deze modules zorgt ervoor dat de praktijk de theorie kan beïnvloeden en dat het programma logischer en transparanter doorlopen wordt. Binnen elke modulereeks wordt er tevens rekening gehouden met de leerlijn inzake competentieontwikkeling. De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat de opleiding waar mogelijk leergebiedoverschrijdend denkt en werkt en merkte ook op dat de studenten en alumni zelf hun leerstof op een geïntegreerde manier aanbieden.

De opleiding heeft geen afstudeerrichtingen. Studenten volgen in grote mate hetzelfde parcours maar kunnen eigen accenten leggen door middel van keuzepartims. Keuzes kunnen worden gemaakt in de modules zingeving, venster op het beroep, venster op de brede wereld en in de bachelorproef. Ook met betrekking tot de invulling van de stage kan de student zijn eigen invulling geven. In totaal kan de student binnen 44 studiepunten een eigen invulling geven aan zijn opleiding. De keuzes van de studenten worden steeds geëvalueerd en indien nodig aangepast.

Binnen de opleiding worden 59 studiepunten aan stage besteed. Deze omvatten zowel voorbereidende als effectieve activiteiten. De stage integreert alle vaardigheden, attitudes en kennis binnen één project. Een bijkomende 9 studiepunten gaan naar de bachelorproef.

In de mate van het mogelijke wordt het programma afgesteld op externe partners om samenwerking te faciliteren. Zowel in de samenwerking met andere hogescholen als met andere (inter)nationale partners wordt steeds onderzocht wat de mogelijkheden zijn en op welke manier dit binnen de samenhang van het programma kan gerealiseerd worden.

Er wordt binnen de opleiding veel aandacht besteedt aan flexibele leertrajecten met bijzondere aandacht voor de procesgerichtheid en de volgtijdelijkheid van het programma. Studenten met een persoonlijk traject worden begeleid door de trajectbegeleider. Deze stelt samen met de student een haalbaar programma op. Binnen de lerarenopleidingen bestaan er diverse mogelijkheden om via schakelprogramma's en persoonlijke deeltrajecten de onderwijsbevoegdheid uit te breiden. Ook voor studenten uit andere opleidingen van het departement bestaan specifieke trajecten en vrijstellingsmogelijkheden om de overstap naar de opleiding bachelor in het onderwijs te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om te zorgen voor een grotere afstemming tussen de lectoren betreffende de inhoud van de diverse opleidingsonderdelen.

De commissie beveelt de opleiding aan blijvend oog te hebben voor de verdere ontwikkeling van de samenhang gedurende de hele overgangperiode.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen m.b.t. de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het normtraject tracht de opleiding de studiebelasting gelijk te verdelen over de semesters. Bij het samenstellen van individuele trajecten wordt eveneens in de mate van het mogelijke rekening gehouden met een haalbare studielast per semester.

De commissie kon uit de gesprekken met de verantwoordelijke kwaliteitszorg en de studenten vaststellen dat men binnen de hogeschool de methode van het tijdschrijven hanteert. Men vraagt studenten om wekelijks te noteren hoeveel tijd zij spenderen aan diverse onderwijsactiviteiten, en dit zowel betreffende verplichte opdrachten als persoonlijke verwerkingstijd. Bij de verwerking van de resultaten worden de contacturen toegevoegd door de kwaliteitscoördinator. Sedert het huidige academiejaar kunnen de studenten deze gegevens via de website van de hogeschool elektronisch ingeven. Dit heeft niet alleen de ingave makkelijker gemaakt, maar ook de respons verhoogd en de rapportage efficiënter gemaakt.

Rond studietijdmetingen is binnen de hogeschool een duidelijke procedure voorzien die de verantwoordelijkheden omtrent afname, verwerking en opvolging duidelijk regelt. De lesgever van de betrokken module is verantwoordelijk voor de opvolging van de respons. De kwaliteitsmedewerker helpt bij deze opvolging en de motivatie van studenten. De kwaliteitsmedewerker is tevens verantwoordelijk voor de terugkoppeling van de resultaten naar het onderwijsteam, het opzetten en opvolgen van projectfiches en verbeteracties. In deze procedure is tevens een timing opgenomen voor het uitvoeren van de metingen. Het meerjarenplan laat toe de

volledige opleiding elke vijf jaar te meten. De opleiding heeft er voor gekozen gelijksoortige modules in een zelfde academiejaar te bevragen om de afstemming van de studietijd per leerlijn te kunnen evalueren.

Ondanks de degelijke studietijdmetingen kon de commissie vaststellen dat de werkplanning van de studenten nog steeds niet optimaal kan verlopen. De praktische planning van onder meer taken en stages, zo kon de commissie vernemen tijdens de gesprekken, zorgt door een onvoldoende afstemming binnen het docentenkorps soms voor problemen inzake studieplanning. De commissie is van mening dat niet alleen een beter afstemming tussen docenten, maar ook een grotere nadruk op leren leren voor de studenten een positieve invloed kan hebben op de algemene studietijd.

In de diverse studietijdmetingen wordt onderzocht of de begrote studietijd overeenkomt met de begrote studietijd. Dit gebeurt zowel via bovenvermelde vijfjaarlijkse studietijdmetingen als door middel van een semesteriële studentenenquête. Uit recente bevestigingen blijkt dat de gemeten studietijd voor de expressievakken lager ligt dan de begrote. In de semestriële, kwalitatieve, bevestiging geeft de overgrote meerderheid van de studenten aan dat de studiebelasting en het aantal contacturen voldoende zijn. Uit de gesprekken met de studenten kon de commissie vaststellen dat zij de werkdruk als hoog ervaren, met onder meer pieken in stageperiodes, maar dat dit niet problematisch is. Uit de gesprekken met de studenten kon de commissie afleiden dat zij de werkdruk eerder aan de hoge kant ervaren, maar de commissie is van mening dat dit niet problematisch is.

De resultaten van de studietijdmetingen worden vooreerst besproken met de betrokken lectoren. Na deze bespreking worden de resultaten tevens besproken met de studenten in de opleidingsgebonden participatieraad. Tot slot worden de resultaten van de metingen en de gesprekken in het opleidingsteam besproken. Tijdens al deze gesprekken wordt nagegaan of de resultaten overeenkomen met de perceptie en welke stappen er kunnen ondernomen worden om de begrote en de reële studietijd beter op elkaar af te stemmen.

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de opleiding de studievoortgang op diverse manieren tracht te bevorderen. In eerste instantie tracht men alle praktische aspecten van de opleiding zo vlot mogelijk te laten verlopen. Binnen het programma tracht men een duidelijke volgtijdelijkheid te hanteren en informeert men studenten over doelstellingen van de diverse opleidingsonderdelen. Om de belasting van de stage op te vangen organiseert de opleiding voorbereidingsweken waarin de student uitsluitend aan zijn stage kan werken. Met betrekking tot evaluaties heeft de opleiding een examenreglement en een examenbank. De beoordelingscriteria worden op voorhand aan de studenten duidelijk gemaakt en er wordt feedback gegeven na de examens. Inzake studiebelasting heeft de opleiding aandacht voor een gelijke spreiding van de studiepunten en de takenlast. Men geeft opdrachten via een vast sjabloon. Inzake studiebelemmerende factoren geeft de opleiding aan dat er nog niet voldoende aandacht is voor contact tussen studenten van de jaren, dat er te weinig computers aanwezig zijn in de hogeschool en dat men studenten niet genoeg kan motiveren om een goede studieplanning op te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het didactisch concept van de opleiding is gebaseerd op een evenwicht van praktijk- en conceptueel leren. Men vertrekt waar mogelijk vanuit de praktijk. Voor het uitwerken van het didactisch concept heeft men gebruik gemaakt van de leercirkel van Kolb en de reflectiecirkel van Korthagen. Ook reflectie is in dit concept een bijzonder belangrijk begrip. Deze visie sluit aan bij de visie van de hogeschool en de lerarenopleidingen. De opleiding heeft recent, op basis van ontwikkelingen in binnen- en buitenland, het didactisch concept bijgesteld. Zo werden onder meer de portfoliowerking, projectwerking, probleemgestuurd onderwijs, de integratie van ICT en de omschakeling van supervisie naar intervisie geïntegreerd in de nieuwe aanpak. De praktijkgerichte aanpak die het uitgangspunt is van het didactisch concept is ook in Europees verband waarneembaar. De commissie staat positief ten opzichte van de evolutie die ook op dit vlak heeft plaats gevonden maar stelde in deze context een gebrek aan aandacht voor het specifieke van kleuteronderwijs vast. De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de opleiding zich niet altijd voldoende laat leiden door de vooropgestelde ontwikkelingsdoelen en dat bepaalde inhoudsgebieden nog niet aan bod komen in de opleiding.

Met betrekking tot werkvormen wordt op basis van het concept een brede waaier aan activerende werkvormen vooropgesteld in de opleiding. Binnen alle modules tracht men kennis en vaardigheden aan elkaar te koppelen. Naarmate de opleiding vordert evolueert men in de richting van reële werksituaties. In het eerste jaar werkt men nog geregeld met hoorcolleges en groepswork. Naarmate men verder studeert worden projectwerk, coöperatieve werkvormen, portfolio en werkplekleren belangrijker. De keuze van werkvormen is de verantwoordelijkheid van de lesgever die deze zo nauw mogelijk laat aansluiten bij zijn vakinhoud en het didactisch concept van de opleiding. De gebruikte werkvormen worden ook in de studiefiches van de opleidingsonderdelen vermeld.

De praktijkgerichtheid van de opleiding vertaalt zich concreet onder meer in werkvormen als praktijkoefeningen, micro-teaching, bezoeken, colleges, observeeropdrachten, didactische stages en dienstverlening. De keuze van werkvormen is erop gericht de moeilijkheidsgraad van aan te leren competenties gradueel te verhogen. De werkvormen starten aldus duidelijk afgebakend en eenvoudig, maar evolueren naar complexere vormen. Doorheen de eerste semesters is er een leerlijn die de basisvaardigheden van alle studenten betreffende taalbeheersing, leren leren en studieplanning op eenzelfde niveau dient te brengen. Op die manier komt de opleiding ook tegemoet aan de diverse studenteninstroom, omdat de werkvormen tevens aansluiten bij de behoeften en de mogelijkheden van de studenten.

Op basis van een analyse van de werkvormen in de opleiding stelde men vast dat er 22 werkvormen worden gebruikt die onderverdeeld kunnen worden in 5 categorieën. De commissie kon vaststellen dat de opleiding pogingen onderneemt om deze werkvormen ook daadwerkelijk in de praktijk te brengen, maar dat zij hier niet steeds in slagen. Betreffende aanbiedende werkvormen werkt de opleiding met doceervormen, demonstraties en vertellen. Qua gespreksvormen gebruikt men het onderwijsleergesprek, het klasgesprek, het leergesprek en de groepsdiscussie. Als samenwerkingsvormen gebruikt men groepswork, varianten van groepswork, probleemgestuurd leren, simulatiespel, rollenspel en gevalsmethode. Betreffende individualiserende werkvormen gebruikt men begeleid zelfstandig leren, labopracticum, zelfstudiepakketten en contractwerk. Tot slot worden als strategieën het beheersingsleren, de projectmethode, de excursie, huistaken en praktijkleren gebruikt. Binnen de opleiding merkt men een evolutie van werkvormen uit overwegend de eerste categorie in het eerste semester naar werkvormen die overwegend uit de vijfde categorie komen in het zesde semester. Uit de gesprekken met de diverse geledingen kon de commissie vaststellen dat het gebruik van werkvormen nog redelijk eenzijdig is. De commissie vraagt bovendien een objectievere beoordeling en supervisie tijdens het gebruik van nieuwe werkvormen.

Binnen het opleidingsteam wordt vaak gewerkt met het motto 'Teach as you preach'. Docenten trachten zoveel mogelijk leerstijlen te gebruiken en voldoende variatie in hun werkvormen te gebruiken. De commissie kon vaststellen dat er betreffende inhoud nog meer aandacht kan worden geschonken aan de verschillende leerstijlen.

De opleiding tracht de best mogelijke onderwijsmiddelen ter beschikking te stellen van de studenten. In veel gevallen ontwikkelt een docent eigen cursus- en oefenmateriaal, hoewel er ook vaak beroep wordt gedaan op bestaande literatuur en expertise van externen. Op de studiefiches is steeds een verplichte en aanbevolen literatuurlijst aanwezig. Binnen de hogeschool staan tal van onderwijsmiddelen ter beschikking, waaronder leslokalen en oefenruimtes, projectoren, magnetische schoolborden, computers, een elektronische leeromgeving en smartboards. De gebruikte onderwijsmiddelen zijn net als de werkvormen gerelateerd aan het didactisch concept, de visie van de opleiding en de beoogde competenties van een opleidingsonderdeel. De opleiding organiseert jaarlijks een boekenverkoop zodat studenten makkelijk en tijdig over al hun materiaal kunnen beschikken. Bijkomend didactisch materiaal kan door de docenten binnen het budget worden besteld. De commissie stelde tijdens het bezoek vast dat bijkomende aandacht voor een krachtige leeromgeving, die als voorbeeld dient voor de latere klassituatie, deze belangrijke vaardigheid voor een kleuteronderwijzer nog meer kracht kan bijzetten. De commissie is van mening dat een correcte keuze betreffende werkmiddelen daarbij een eerste stap kan zijn.

De kwaliteit van de onderwijsmiddelen en werkvormen wordt in eerste instantie bewaakt door de diverse metingen in het kader van de interne kwaliteitszorg van de opleiding. Het elektronisch leerplatform wordt jaarlijks door het team van coördinatoren geëvalueerd op basis van input van een interdepartementale gebruikersgroep. Via de participatieraad kunnen studenten eveneens tussentijds opmerkingen maken. In de praktijk blijken dit soort opmerkingen vaak te handelen over organisatorische en materiële zaken. Waar mogelijk tracht de opleiding de gerapporteerde problemen zo vlug en goed mogelijk te remediëren. Opmerkingen worden, afhankelijk van de inhoud, besproken met de individuele lector, het opleidingsteam of in een (inter)departementaal overlegorgaan.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan meer aandacht te besteden aan een krachtige leeromgeving op basis van het 'teach as you preach' principe

De commissie beveelt de opleiding aan de beschreven werkvormen ook meer in de praktijk te brengen.

De commissie beveelt de opleiding aan de opvolging en het niveau van de stages op te voeren.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon vaststellen dat het onderwijs- en examenreglement van de hogeschool duidelijk alle elementen betreffende toetsing en evaluatie omschrijft. Binnen de hogeschool worden drie examenperiodes georganiseerd: op het einde van het eerste en op het einde van het tweede semester en op het einde van het academiejaar. Na de eerste twee semesters volgt een deliberatie van het hele jaar. De derde examenperiode betreft een tweede examenkans. Deze examens kunnen worden gecombineerd met permanente evaluatie. De verhouding wordt in de studiegids uitdrukkelijk vermeld. Al deze informatie is raadpleegbaar op de website van de hogeschool. Een papieren kopie van het onderwijs- en examenreglement kan op eenvoudige vraag verkregen worden.

Het examenrooster wordt door de kwaliteitsmedewerker in samenspraak met de opleidingscoördinator opgemaakt en besproken met de opleidingsparticipatiecommissie. Een definitief rooster wordt uiterlijk één maand voor aanvang van de examenperiode bekend gemaakt via het elektronisch leerplatform. Tijdens elke examenperiode is er een permanent examensecretariaat. Dit is verantwoordelijke voor alle administratieve taken met betrekking tot de examens. Het secretariaat is permanent bereikbaar op een mobiel telefoonnummer.

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de opleiding diverse evaluatievormen hanteert die in relatie staan tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en aansluiten bij het didactisch concept. De evaluaties zijn gericht op het evalueren van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes; Ze houden rekening met een stijgende moeilijkheidsgraad. De gebruikte evaluatievormen betreffen zowel schriftelijke als mondelinge examens en opdrachten, permanente procesbeoordeling tijdens groepswork, praktijklessen, portfoliovorming. Er wordt gebruik gemaakt van open vragen, reproductievragen, praktijkcases en openboekexamens. Op het elektronisch leerplatform wordt een examenbank bijgehouden met evaluaties van voorgaande jaren. Veel examens worden aangevuld met praktijkgerelateerde taken en opdrachten. Binnen diverse opleidingsonderdelen wordt gebruik gemaakt van self, peer- en co-assessment. Veel opleidingsonderdelen maken gebruik van meerdere evaluatiemethoden. De afstemming tussen de moduledoelstellingen en de toegepaste evaluatievorm blijft volgens de opleiding echter een aandachtspunt. Ondanks de diversiteit aan evaluatievormen kon de commissie tevens vaststellen dat er nog niet voldoende overleg en transparantie bestaat over de evaluatievormen.

Competenties worden op drie beheersingsniveaus geëvalueerd: inleidend, uitdiepend en specialiserend. Deze niveaus zijn duidelijk gedefinieerd. Betreffende toekennen van een evaluatiecijfer zijn er duidelijke niveaus en criteria van competentiebeheersing bepaald.

De stage wordt deels begeleid door de mentor en deels door de lectoren. De bachelorproef wordt begeleid door een promotor-lector en door een critical friend naar keuze. Die critical friend kan eventueel een mentor zijn. In dit kader organiseert de opleiding mentorenopleidingen om hen vertrouwd te maken met de wijze van beoordelen en de criteria. Op het einde van elke stage wordt een coachingverslag opgemaakt en besproken. Dit verslag geeft een beeld van de competenties op de stage. De beoordeling gebeurt op basis van het geheel van verslagen van mentoren en lectoren en de gesprekken. De eindevaluatie is in handen van de opleiding. De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de beoordeling van de stage nog niet optimaal is georganiseerd. Bij de beoordeling van de bachelorproef worden zowel het leerproces als het eindproduct in rekening gebracht. Het product wordt beoordeeld door de promotor en een tweede lezer aan de hand van een beoordelingsformulier en een competentie-evaluatie. Daarin wordt rekening gehouden met volgende aspecten: inhoudelijke verwerking, praktisch deel, taal, lay-out en initiatief en mate van zelfstandige verwerking.

De examencommissie bestaat uit het departementshoofd, die tevens voorzitter is, en alle betrokken lesgevers van het modeltraject van een jaar. Deze commissie is verantwoordelijk voor de deliberatie en de examencijfers van alle modules en partims. Het examencijfer voor een module kan mits motivatie afwijken van het gewogen gemiddelde van de partims en wordt beslist in overleg met het volledige moduleteam.

De commissie kon uit het gesprek met de studenten vaststellen dat zij geïnformeerd worden over evaluaties via het onderwijs- en examenreglement en via de studiegids. Deze elementen worden door de opleiding tijdens de onthaalweek toegelicht. In de stagemap wordt eveneens verwezen naar dit reglement. Bij aanvang van een nieuw opleidingsonderdeel geeft de docent uitleg bij de doelstellingen, de evaluatiemethode en planning, de verhouding tussen de evaluaties en de tweede examenkans. Elk jaar worden typevragen opgenomen in de examenbank. Na elke examenperiode wordt een feedbacksessie ingericht en kunnen studenten hun examens inkijken.

Docenten worden op de hoogte gehouden van belangrijke wijzigingen in het examenreglement via de jaarlijkse interne studiedag waar de wijzigingen worden toegelicht. Bij aanvang van de stage organiseert de opleiding een infomoment voor de stagementoren. Voor de beoordeling van bachelorproeven krijgen alle lezers een sjabloon met beoordelingscriteria.

De kwaliteit van de toetsing wordt primordiaal bewaakt door middel van de interne kwaliteitsbevragingen. Zowel de communicatie over het toetsgebeuren, de inhoudsvaliditeit en de feedback worden bevestigd. De commissie kon uit de gesprekken en de documenten afleiden dat de verschillende lectoren de beoordeling van de diverse opleidingsonderdelen nog verder op elkaar dienen af te stemmen.

In het onderwijs- en examenreglement is een duidelijke geschillen- en beroepsprocedure uitgewerkt. Klachten kunnen voorgelegd worden aan de ombudsdienst, de voorzitter van de examencommissie of de opleidingscoördinator die er het gepaste gevolg aan geven. De ombudspersoon treedt voornamelijk op als bemiddelaar. Deze persoon is niet betrokken bij de inrichting van de lerarenopleiding. Deze persoon is het hele jaar werkzaam en is dus ook aanspreekbaar voor problemen betreffende permanente evaluatie.

Aangepaste evaluaties die afwijken van het onderwijs- en examenreglement zijn enkel mogelijk na schriftelijk akkoord van de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan het overleg betreffende organisatie en beoordeling van evaluaties verder op elkaar af te stemmen.

De commissie beveelt de opleiding aan de organisatie en de beoordeling van de stage te optimaliseren.

Facet 2.8 Masterproef

Niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding.

De commissie kon uit de documenten vaststellen dat de studenteninstroom van de opleiding bijna voor de helft afkomstig is uit het TSO. Daarnaast is er een belangrijke instroom uit het BSO en het ASO. De instroom uit het KSO is het kleinst. 90 tot 100% van de studenten zijn meisjes. Ongeveer 80% van de ingeschreven studenten zijn generatiestudenten.

De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat voor de opleidingsonderdelen in het eerste jaar van het normtraject geen voorafgaande competenties vereist zijn. Op die manier kan de opleiding starten met het aanbrenge van basiscompetenties. Aan de hand van proeven wordt wel nagegaan wat de schriftelijke, mondelinge en ICT-vaardigheden zijn van de studenten. Indien nodig wordt in dit kader remediëring voorzien.

Studenten kunnen de opleiding volgen via een flexibel leertraject. Binnen de opleiding is er een trajectbegeleider aanwezig. Op basis van de verworven credits kan voor elke student een individueel traject worden opgesteld. Ongeveer de helft van de studenten in het tweede en derde jaar volgen een aangepast programma. Alle reglementen omtrent vrijstellingen, studievoortgang en studievoortgangsbewaking staan beschreven in het onderwijs- en examenreglement.

De opleiding werkt momenteel samen met de andere lerarenopleiding van de hogeschool om schakelprogramma's uit te werken tussen de verschillende onderwijsniveaus.

De commissie kon uit de gesprekken en documenten vaststellen dat studenten op basis van elders verworven competenties en eerder verworven kwalificaties de opleiding kunnen aanvatten. De EVC-procedure is gelijk voor alle instellingen van de associatie en werd opgenomen in het onderwijs- en examenreglement. Ter ondersteuning van beide procedures werden een centraal aanspreekpersoon aangeduid en documenten ontwikkeld. Na de EVC-procedure ontvangt de aanvrager een bekwaamheidsbewijs dat hij binnen elke instelling van de associatie kan aanbieden. Op basis van dit bewijs kan de instelling of opleiding vrijstellingen geven aan de aanvrager. De EVK-procedure werd door de hogeschool uitgeschreven. De toekenning van vrijstellingen gebeurt in dit geval op basis van bewijsstukken.

Op niveau van de associatie werden afwijkende toelatingsvoorwaarden gedefinieerd die ook van toepassing zijn op de opleiding. Drie keer per jaar wordt een toelatingsonderzoek opgestart. Een uniforme procedure en documenten werden hiervoor ontwikkeld. Voor studenten die niet in aanmerking komen voor deze procedure heeft de hogeschool nog een bijkomende procedure ontwikkeld. Op basis van deze procedure kunnen abiturienten onder bepaalde voorwaarden ook toegelaten worden tot de opleiding zonder diploma van het secundair onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	goed
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	goed
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	goed
facet 2.8, masterproef:	n.v.t.
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelsbeleid van de hogeschool West-Vlaanderen wordt sterk gestuurd door de wettelijke bepalingen omtrent autonome hogescholen. Ondanks een aantal belemmerende factoren neemt de hogeschool zoveel mogelijk haar verantwoordelijkheid betreffende personeelszaken op. De commissie kon uit de gesprekken met de diverse geledingen vaststellen dat de hogeschool binnen deze opgelegde grenzen een “participatief en teamgericht personeelsbeleid wil voeren, waarin zij het personeel verantwoordelijkheid en inspraak geeft. De hogeschool engageert zich tot het zorgen voor welzijn van haar personeel en het aanbieden van ontplooiingskansen binnen een lerende organisatie.” Om dit te bereiken beschikt de hogeschool over een uitgewerkt wervings- en selectiebeleid, onthaalprocedures voor nieuwe medewerkers, een systematische opvolging van het functioneren van het personeel, een benoemingsbeleid en een vormingsbeleid.

De globale personeelsformatie wordt jaarlijks, na onderhandeling met de vakorganisaties, door het hogeschoolbestuur goedgekeurd. Het opstellen van deze formatie gebeurt op basis van input van de opleidingen, de onderzoekswerkzaamheden en de financiering. Posities worden vacant gesteld in overleg tussen de opleidingscoördinator, het departementshoofd en de algemene diensten. Het profiel wordt opgesteld op basis van de behoeften van het team. De personeelsdienst screent het vacaturebericht en zorgt voor de verspreiding. Sollicitanten kunnen een persoonlijk online dossier opbouwen op de website van de hogeschool vooraleer er te solliciteren. Dit profiel wordt gekoppeld aan huidige en toekomstige vacatures. Selecties van administratief en technisch personeel gebeuren voornamelijk door de algemene diensten. Onderwijzend personeel wordt geselecteerd door een selectiecommissie samengesteld door de betrokken departementsraad. De commissie stel op basis van diverse criteria een rangschikking op en adviseert de departementsraad. Deze maakt een formeel voorstel op aan het Bestuurscollege die verantwoordelijk is voor de uiteindelijke aanstelling. De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat de nieuwe, sterke leiding een goed personeelsbeleid heeft uitgebouwd om de vernieuwing van de opleiding te ondersteunen en te leiden en dat de leidinggevenden een duidelijk doel voor ogen hebben.

De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat het nieuwe personeelsbeleid bij aanwerving van nieuwe personeelsleden vooral aandacht schenkt aan inhoudelijke deskundigheden, onderwijskundige en didactische kwaliteiten, verantwoordelijkheidsgevoel, multi-inzetbaarheid, organisatietalent, studentgericht denken en handelen en een communicatieve, creatieve en teamgeoriënteerde houding. Bij sollicitaties voor de lerarenopleiding wordt ook de visie op het leraarschap besproken tijdens de procedure. Binnen de hogeschool kan relevante beroepservaring ingebracht worden als anciënniteit. De hogeschool kan bevorderingsambten inrichten. Momenteel is dit voorzien voor opleidingscoördinatoren, (adjunct-)departementshoofden werkleiders, docenten en hoofddocenten. De hogeschool beschikt over een eigen reglement om extra inzet en prestaties van personeelsleden te waarderen.

Na aanwerving wordt de nieuwe collega door het departementshoofd op de hoogte gebracht van alle praktische elementen van de baan. De opleidingscoördinator verzorgt de introductie op inhoudelijk vlak. Binnen de opleiding zijn collega's zoveel mogelijk aanwezig op dezelfde werkplek, wat het inwerken van nieuwe collega's bevordert.

Op niveau van de hogeschool wordt jaarlijks een onthaalprogramma ingericht voor nieuwe medewerkers en ontvangt iedereen de brochure 'wegwijs voor het personeel'. Vanaf het huidige academiejaar wordt voor elke medewerker een verplichte begeleidingscyclus ingevoerd. Op basis hiervan kunnen personeelsleden via planningsgesprekken, functioneringsgesprekken, afrondingsgesprekken en tussentijdse feedback hun loopbaan optimaal inrichten. De commissie kon echter uit de gesprekken afleiden dat deze gesprekken nog onvoldoende worden ingezet. De personeelsleden worden gecoacht door de algemeen directeur, de diensthoofden, de departementshoofden en de opleidingscoördinatoren. Deze worden hierin getraind en ondersteund door een projectteam. Binnen deze coaching wordt competentiegericht gewerk. Men beschouwt diversiteit als een meerwaarde voor de hele organisatie. Tijdelijke personeelsleden moeten jaarlijks, vaste personeelsleden driejaarlijks geëvalueerd worden. Voor deze evaluatie zijn specifieke criteria voorhanden. Na een positieve evaluatie kan een personeelslid vast benoemd worden indien hij aan alle criteria voldoet.

Jaarlijks wordt voor elk lid van het onderwijzend personeel een opdrachtomschrijving opgemaakt die een overzicht geeft van zijn onderwijzende taken, begeleidingstaken, onderzoeksopdrachten, maatschappelijke dienstverleningstaken en organisatorische en administratieve taken. De opleidingscoördinator zorgt er voor dat het volledige team optimaal wordt ingezet. Deze taakomschrijving wordt bijgehouden door de personeelsdienst. Ook voor administratieve en technische personeelsleden wordt een taakomschrijving opgemaakt. Op deze manier kunnen alle personeelsleden optimaal worden ingezet. Binnen de associatie AUGent werkt men momenteel ook aan een reglement betreffende personeelsmobiliteit tussen de verschillende partners.

Het professionaliseringsbeleid van de hogeschool focust op drie niveaus, waartussen een wisselwerking bestaat: individueel, het team en de hogeschool. Alle personeelsleden dienen zich continue bij te scholen. Vakinhoudelijk kan een personeelslid een probleem vaststellen en zelf een navorming zoeken. Vaak gaan personeelsleden ook in op navormingen die zich aandienen vanuit het werkveld. Ter ondersteuning van de didactische deskundigheid organiseert de hogeschool samen met de associatiepartners jaarlijks een eigen aanbod. Bijscholing van het administratief en technisch personeel wordt besproken met het departementshoofd of diensthoofd. Voor het aanvragen en volgen van bijscholing zijn duidelijke procedures aanwezig. De commissie kon vaststellen dat er een duidelijk professionaliseringsaanbod aanwezig is voor de docenten van de opleiding.

Een kernteam, onder leiding van de opleidingscoördinator, is verantwoordelijk voor de werking op niveau van de basisopleiding. Dit zorgt voor een grote betrokkenheid van het personeel. Op niveau van het departement is er afstemming tussen het departementshoofd en de opleidingscoördinatoren. Personeelsleden kunnen deelnemen aan diverse interdepartementale werkgroepen. Betreffende medezeggenschap volgt de hogeschool de decretale bepalingen voor autonome hogescholen.

De commissie kon bij het personeel van de opleiding een grote inzet en betrokkenheid. De commissie kon tevens vaststellen dat de studenten bijzonder positief staan ten opzichte van de openheid en het luisterend oor van alle personeelsleden van de opleiding. De commissie stelde binnen het gehele opleidingsteam een groot wederzijds vertrouwen en respect vast, dit wordt geïllustreerd door het feit dat zij hun werkpunten openlijk durven te benoemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan bijkomende aandacht te schenken aan de cyclus van functionerings- en evaluatiegesprekken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de opleidingen die daartoe in aanmerking komen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon vaststellen dat de meeste teamleden van de opleiding geen echte werkveldervaring hebben in het domein waarin zij opleiden. De commissie ervaart dit als een gebrek binnen de opleiding. Drie lectoren hebben een opleiding tot onderwijzer gevolgd, één lector volgde de opleiding kleuteronderwijzer, één praktijklector is kleuteronderwijzeres. Een aantal van de teamleden waren in het secundair onderwijs tewerk gesteld. De pedagoge van de opleiding had verschillende jaren een logopedische praktijk. Alle leden van het onderwijsteam hebben op regelmatige basis contact met het werkveld via stages, opleidingscommissies, de kerngroep directies, selectiecommissies, projecten en navormingen aangeboden door het werkveld en schoolbezoeken in het kader van de opleiding. Daarnaast doet de opleiding een beroep op gastprofessoren en gastsprekers uit het werkveld. De commissie is van mening dat de professionele gerichtheid van het onderwijzend korps nog kan en moet groeien.

De opleiding participeert actief aan onderzoek in kader van het PWO-project 'IT als facilitator voor contractwerk. Twee leden van het onderwijsteam beschikken over een doctoraat. Ze zijn respectievelijk betrokken bij het uitwerken van een nieuw concept voor de bachelorproef en een onderzoeksproject met de Universiteit Gent.

Binnen het onderwijsteam is een brede waaier aan specialisaties aanwezig. De opleidingscoördinator is samen met het opleidingsteam verantwoordelijk voor het inzetten van de diverse specialiteiten binnen de meest gepaste onderwijsopdracht. Statutaire personeelsleden hebben een uitgebreider takenpakket dan onderwijsopdrachten. Binnen het onderwijsteam zijn er deskundigheden aanwezig binnen volgende competentiedomeinen: Frans, wiskunde, zorgverbreiding, pedagogische wetenschappen, economie, drama, agogiek, beeldende kunsten, wereldoriëntatie, Nederlands, Aardrijkskunde, handel, ICT, muziek en lichamelijke opvoeding. De commissie kon vaststellen dat de docenten over voldoende competenties beschikken in hun vakgebied, maar dat de aanwending hiervan naar het kleuteronderwijs nog voor verbetering vatbaar is.

Bij de gastprofessoren zijn volgende competentiedomeinen aanwezig: rooms katholieke godsdienst, onderwijswetgeving, filosoferen met kinderen, niet-confessionele zedenleer, wereldoriëntatie en wiskunde. Naast de contacten met gastprofessoren is er ook inbreng in het onderwijs via stagebezoeken, en via opdrachten en projecten die samen met het werkveld worden uitgevoerd. De opleiding doet tevens beroep op diverse externe organisaties om het cursusmateriaal up to date te houden. De commissie staat positief ten opzichte van het gebruik van gastprofessoren om de expertise van de eigen staf aan te vullen, voornamelijk voor wat betreft de inzet van kleuterleidsters die ook deeltijds in de praktijk staan.

De commissie kon uit de gesprekken ook afleiden dat de opleiding ervaringen uitwisselt met partnerinstellingen uit internationale netwerken. De opleiding participeert in een uitwisselingsproject met Utrecht waarmee dit op regelmatige basis gebeurt. Daarnaast participeert de opleiding ook in een International Program. De commissie beaamt de stelling van de opleiding dat verdere uitwerking van internationale contacten een aandachtspunt blijft voor de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de gerichtheid naar het kleuteronderwijs te verhogen, onder meer door het onderwijzend personeel lessen te laten bijwonen in reële situaties.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon vaststellen dat er voor de opleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs 6,05 voltijdse equivalenten worden ingezet, verspreid over 10 personeelsleden. 5,45 voltijdse equivalenten hiervan zijn rechtstreeks verbonden aan de opleiding. De andere 0,6 VTE zijn afkomstig uit andere opleidingsteams.

Voor alle opleidingen op de campus zijn er 9,7 voltijdse equivalenten aanwezig voor administratieve en technische ondersteuning. Deze ondersteuning wordt op niveau van de campus georganiseerd en kan niet worden omgerekend voor de opleiding.

Binnen de opleiding kleuteronderwijs schommelde de student/staf ratio de voorbije jaren tussen de 10,7 en de 16,5. Dit heeft voornamelijk te maken met de stijgende studentenaantallen, die het voorbije jaar bijna verdubbeld zijn. Een lichte daling in het personeelsbestand draagt eveneens bij tot dit verschil.

Binnen het opleidingsteam kleuteronderwijs zijn er twee hoofdlectoren en één praktijklector aanwezig. De andere teamleden zijn lector.

De commissie kon vaststellen dat acht teamleden voltijds aan het departement zijn verbonden, waarvan één lector enkel aan de opleiding kleuteronderwijs. Hun opdrachten zijn zowel onderwijzend als onderwijsondersteund. Eén praktijklector heeft nog een eigen zelfstandige praktijk.

In totaal worden vier gastprofessoren ingezet in de opleiding. Zij doceren in totaal 140 uur in volgende competentiedomeinen: rooms katholieke godsdienst, onderwijswetgeving, filosoferen met kinderen en niet-confessionele zedenleer.

Binnen het team basisonderwijs zijn er 5 mannen en 11 vrouwen. Daarvan zijn er 9 personeelsleden tussen de 30 en 39 jaar, 4 tussen de 40 en 49 jaar en 3 tussen de 50 en 59 jaar.

De commissie kon vaststellen dat het opleidingsteam van de opleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs bestaat uit een jong en dynamisch team. De commissie is er van overtuigd dat de leeftijdsstructuur ideaal is om blijvend vernieuwing te brengen binnen de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	goed
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat er een duidelijk beleid is betreffende het beheer van materiële voorzieningen. Binnen de hogeschool is het diensthoofd financiën verantwoordelijk voor de infrastructuur. Kleine werken zijn ten laste van de departementen. Beide diensten worden bijgestaan door een architect en een interdepartementale werkgroep veiligheid onder leiding van een preventieadviseur. Per departement is er ook een veiligheidscoördinator. Vanuit de hogeschool wordt een brochure 'veiligheid, gezondheid en milieu op de Howestcampussen' uitgegeven en worden de nodige stappen betreffende brandveiligheid uitgevoerd en opgevolgd.

De onderwijsruimten van de campus Sint-Jorisstraat waren oorspronkelijk bedoeld voor de lerarenopleidingen. Door de verhuis van de opleidingen Toegepaste psychologie en Sociaal werk is de bezettingsgraad van de lokalen aanzienlijk gestegen. Vaklectoren hebben zoveel mogelijk eigen lokalen omwille van de noodzakelijke aanwezigheid van didactische materialen. Het lokaal kan echter ook door andere groepen worden gebruikt indien nodig.

Alle lokalen zijn voorzien van een computer en een internetaansluiting. Grotere lokalen beschikken over een beamer. In drie lokalen is er een videospeler aanwezig, hoewel het meeste materiaal gedigitaliseerd wordt. In de mediatheek kan ander audiovisueel materiaal uitgeleend worden. In drie lokalen is er een smartboard geïnstalleerd. Op de campus is een sporthal aanwezig alsook een uitgeruste fitnessruimte, dansruimte, ritmiekzaal en klimmuur. Voor andere specialismen huurt het departement ruimtes van de stad en BLOSO. De commissie kon vaststellen dat de opleiding een hele vooruitgang heeft geboekt, maar nog dat de onderwijsruimten nog niet allemaal voldoen aan de verwachtingen. De commissie is van mening dat er voor wat betreft de didactische inkleding van de onderwijsruimten er al inspanningen werden geleverd, maar dat deze nog onvoldoende motiverend werken. De commissie is van mening dat een grotere betrokkenheid van studenten hierbij een positieve invloed kan zijn.

Alle studenten hebben een eigen account en mailadres van de hogeschool. Hiermee kunnen zij terecht in de diverse computerklassen. In totaal staan daar een 100-tal computers ter beschikking van de studenten. Op de campus is ook draadloos internet aanwezig. De hogeschool beschikt over een elektronisch leerplatform dat door de opleiding wordt gebruikt om cursussen te verspreiden. Binnen de school zijn diverse printers aanwezig om dit cursusmateriaal af te printen. Met betrekking tot cursusmateriaal stelt de opleiding boekenlijsten ter beschikking van de studenten en organiseert zij een boekenverkoop in samenwerking met de Standaard boekhandel. De hogeschool heeft hiertoe, en tevens voor het kopiëren van materiaal, gunstige afspraken gemaakt voor de studenten.

Binnen de hogeschool werden de bibliotheken omgevormd tot openleercentra. Op de website van de mediatheken van de hogeschool kunnen studenten en docenten alle informatie over de werking vinden. In de mediatheek zijn diverse diensten aanwezig: televisietoestel met video en dvd, computerfaciliteiten, draadloos netwerk, scanners, printers en (kleuren)kopieertoestellen. Daarnaast beschikt de opleiding over een uitgebreide collectie wetenschappelijke boeken, tijdschriften, losbladige werken, video's, cd-roms en dvd's. Werken kunnen

opgezocht worden in tal van databanken, waaronder Science Direct, VLACC en Encyclopaedia Britannica Online, LexisNexis, Mediargus en Academic Search Elite. Naast traditionele boeken en tijdschriften kunnen studenten en personeel ook bibliografische databanken, elektronische tijdschriften, e-books raadplegen. Via de website kunnen al deze bronnen ook van thuis uit geraadpleegd worden. Via interbibliotheecair leenverkeer kunnen studenten werken aanvragen uit andere Belgische bibliotheken. In het digitale archief kunnen artikels en bachelorproeven van respectievelijk onderzoekers en studenten worden opgevraagd. De commissie kon tijdens het bezoek aan de bibliotheek en de gesprekken afleiden dat er een aanzienlijke inhaalbeweging is gebeurd in de aanschaf van didactisch en inhoudelijk materiaal. De commissie kon echter vaststellen het aanbod voor de opleiding kleuteronderwijs nog moet uitgebreid worden, zeker ook op het gebied van tijdschriften.

De vzw Sovowes is verantwoordelijk voor diverse studentenvoorzieningen van de hogeschool. Zij kunnen bij deze dienst terecht bij vragen rond psychosociale of financiële problemen. Sovowes is tevens het aanspreekpunt voor studentenactiviteiten en mobiliteit.

Alle diensten voor studentenaangelegenheden zijn gecentraliseerd rond de inkom op de gelijkvloerse verdieping om een makkelijke toegang voor studenten te verzekeren.

De hogeschool beschikt over een eigen keuken waar studenten zowel broodjes als warm eten kunnen verkrijgen. Op diverse plaatsen in het gebouw staan waterfonteinnetjes. Het binnenplein van de school is voorzien van de nodige zitbanken. In een apart lokaal is het mogelijk te ontspannen met diverse spelen.

De commissie kon vaststellen dat er ook voor de docenten diverse faciliteiten aanwezig zijn. Er werd werk gemaakt van werkplekken voor elke lector, hoewel dit nog niet voor iedere lector het geval is. De opleiding- en stagecoördinatoren beschikken wel over een vaste werkplek. De lectoren kunnen vanaf volgend academiejaar niet meer in hun eigen vaklokaal terecht omdat dit ook door andere opleidingen gebruikt zal worden, waardoor zij hun werkplek verliezen. Een lectorenruimte is voorzien in het kleine restaurant. Hier kunnen lectoren ook hun middagmaal eten. In de toekomst zullen kleine bureaus, teamvergaderuimtes en een ontspanningsruimte voorzien worden.

De campus is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer, en er is tevens een parking voorzien voor lectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de mediatheek verder uit te bouwen met specifieke materialen voor de kleuteropleiding.

De commissie beveelt de opleiding aan de didactische inkleding van de onderwijsruimten verder uit te werken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon vaststellen dat er binnen de hogeschool zowel instroom-, uitstroom- als doorstroombegeleiding wordt aangeboden. Het eerste betreft voornamelijk het verstrekken van informatie aan abiturienten en het onderhouden van de studiegids. Doorstroombegeleiding betreft het aanbieden van studiebevorderende cursussen, begeleiding tijdens een onthaalweek, monitoraat, mentoraat, studiecoaching, trajectbegeleiding, begeleiding bij aanvraag van faciliteiten, psychosociale begeleiding en begeleiding bij administratieve vragen, problemen en klachten. Op het gebied van uitstroom zijn er drop-outenquêtes en een alumniwerking.

De opleiding verstrekt informatie aan potentiële studenten via de SID-in beurzen via folders en brochures. Geïnteresseerde studenten kunnen hier ook hun gegevens achterlaten om persoonlijk uitgenodigd te worden op infodagen. Alle laatstejaarsstudenten van alle richtingen in het secundair onderwijs krijgen een mailing met een overzicht van alle opleidingen binnen de hogeschool en een uitnodiging naar de infodagen. Jaarlijks worden vier infomomenten georganiseerd. Op deze momenten kunnen studenten bijkomende informatie vragen, cursussen inkijken of gesprekken aangaan met lectoren, studenten van de opleiding, studiebegeleiders en Sovowes. Op de opendeurdag kunnen tevens lessen worden bijgewoond. Abiturienten uit diverse secundaire scholen worden jaarlijks uitgenodigd op openlesdagen, waarop zij tevens uitleg krijgen over de hogeschool en de mogelijkheden van verder studeren. Het initiatief hiervoor kan ook uitgaan van een secundaire school. Bijkomende informatie en contactgegevens van de opleiding is steeds terug te vinden op de website van de hogeschool. Binnen de opleiding is een aanspreekpersoon aangeduid die geïnteresseerde studenten opvangt en wegwijs maakt in de informatie. De meest uitgebreide informatie over de opleiding is terug te vinden in de studiegids. Ook deze is beschikbaar via de website van de hogeschool en omvat onder meer de missie en de eindcompetenties van de opleiding, informatie over de competentiegerichte, modulaire en semesteriële aanpak, het opleidingsprogramma, een verwijzing naar de studiefiches, algemene contactinformatie van alle relevante diensten en de academische kalender.

Binnen de hogeschool wordt een cursus 'Studeren in het hoger onderwijs' georganiseerd die de belangrijkste aspecten van de overgang van secundair naar hoger onderwijs belichten. Daarnaast kunnen studenten ook een taalopfrissingscursus en een cursus ICT-vaardigheden volgen. Op het elektronisch leerplatform kunnen de studenten tevens diverse tips vinden op de site van het studie-informatiepunt.

Voor de start van het academiejaar kunnen studenten deelnemen aan de onthaalweek. Tijdens deze week worden of (in)formele manier het opleidingsteam, praktische elementen, de opleiding en de belangrijkste documenten voorgesteld aan de studenten. Tijdens deze week wordt ook zoveel mogelijk administratief afgehandeld. Specifiek voor eerstejaars worden er infomomenten voorzien over het elektronisch leerplatform, Outlook, de online bibliotheek en het departementaal netwerk. Alle studiebegeleidingsdiensten, waaronder ook de studentenclub, zijn aanwezig tijdens de onthaalweek en stellen zichzelf voor aan de studenten. De studenten krijgen een rondleiding op de campus. De opleiding organiseert tijdens deze week ook, in samenwerking met de lector Nederlands, een logopedist en een pedagoog een screening van de mondelinge en schriftelijke taal- en communicatievaardigheid van de studenten. Op basis hiervan wordt een niet-bindend studieadvies gegeven. De commissie kon uit de gesprekken met de studenten afleiden dat de overgang naar het hoger onderwijs voldoende voorbereid wordt.

Tijdens het academiejaar kan de student voor studiebegeleiding in de eerste plaats terecht bij het monitoraat. Elke lector is monitor van zijn eigen cursus en verantwoordelijk voor de begeleiding van zijn eigen onderwijsactiviteiten. In die hoedanigheid staat hij steeds ter beschikking voor vragen over zijn eigen onderwijsactiviteiten. Elke lector houdt tevens een digitale examenbank bij met voorbeeldexamens. Daarnaast worden ook drie keer jaarlijks mentoraatsgesprekken (in kleine groepen) georganiseerd. Een mentor is verantwoordelijk voor niet-vakinhoudelijke begeleiding. Hij is een vertrouwenspersoon die kan rekening houden met de heterogeniteit van de studentengroep en op die manier toch een aangepaste begeleiding kan voorzien. Het mentoraat is enkel in het eerste jaar structureel ingebouwd. Tijdens de mentoraatsgesprekken gaat men in op de studieattitude, de prestaties van studenten, organisatorische moeilijkheden en problemen. Voorafgaand aan deze gesprekken wordt de studenten aangeraden om een elektronische vragenlijst over studieattitude in te vullen

om zicht te krijgen op hun eigen situatie. De commissie kon vaststellen dat de studenten tevreden zijn over deze studiebegeleiding.

Voor individuele begeleiding en problemen kunnen de studenten terecht bij een studiecoach. Deze heeft een vast lokaal en fungeert in eerste instantie als klankbord en als verwijzer. De studiecoach houdt de informatie op het elektronisch leerplatform betreffende studiebegeleiding up-to-date. Op deze site is informatie te vinden over de doelstellingen en het aanbod van de studiebegeleiding, algemene studietips, contactgegevens en praktische informatie rond studiebegeleidingsactiviteiten. Uit metingen blijkt dat de meeste studenten tevreden zijn over deze faciliteiten, maar dat het effectief gebruik van de studiecoach rechtstreeks verbonden is met zijn bekendheid.

Voor het aanvragen van geïndividualiseerde trajecten kunnen studenten bij een trajectbegeleider terecht. Rekening houdend met de volgtijdelijkheid van het programma stelt deze samen met de studenten een programma samen. Individuele trajecten kunnen aangevraagd worden door studenten die niet alle credits behaalden, werkstudenten, studenten met een speciaal statuut of studenten met eerder verworven kwalificaties en competenties. Voor de aanvraag van faciliteiten kunnen studenten beroep doen op een talentcoach. Zowel studenten met functiebeperking, een topsportstatuut, specifieke sociale of individuele omstandigheden, een cultuurstatuut, een mandaat in een bestuursorgaan van de hogeschool of de associatie of een politiek mandaat kunnen van deze dienst gebruik maken. Uit de aanwezige documenten en de gesprekken kon de commissie afleiden dat studenten tevreden zijn over deze dienst.

De vzw Sovowes zorgt voor professionele psychosociale ondersteuning alsook hulp betreffende financiën, huisvesting en dergelijke meer. Via samenwerking met de studentenvoorzieningen van de Katholieke Hogeschool Zuid-West Vlaanderen en de KULeuven campus Kortrijk kan Sovowes een divers aanbod van trainingen, hulpverleners en therapeuten aanbieden.

Voor alle administratieve vragen kunnen de studenten terecht bij het studentensecretariaat. Betreffende de organisaties van stages kunnen studenten terecht bij de stagecoördinator.

Bemiddeling van klachten gebeurt door de ombudspersoon. Deze persoon, die werkzaam is in een andere opleiding, zorgt voor een objectieve behandeling van alle klachten in verband met het studiecontract.

Op het gebied van internationale studenten kunnen zowel inkomende als uitgaande studenten op begeleiding rekenen. Voor inkomende studenten wordt een overeenkomst opgesteld dat de opleidingsonderdelen en de bijbehorende ECTS-regels regelt. Zij krijgen een welkomstpakket en kunnen bijkomende informatie en hulp bekomen van de hogeschool. Inkomende studenten kunnen de Erasmus Intensive Language Course volgen. Voor uitgaande studenten is een brochure voorhanden en is er veel informatie beschikbaar op de website en de elektronische leeromgeving van de hogeschool. De hogeschool organiseert tevens infosessies. Een gedetailleerd stappenplan is voorhanden om studenten doorheen de procedure te begeleiden. Financiële tussenkomst door de hogeschool is mogelijk. Studenten kunnen ook – mits motivatie – een buitenlandse stage volgen. Hiervoor wordt grosso modo dezelfde procedure gevolgd.

Betreffende uitstroombegeleiding beschikt de hogeschool over een alumniwebsite. Diverse informatie, zowel algemeen als opleidingsgebonden, is hierop terug te vinden. Jaarlijks organiseert de hogeschool een afstudeerbeurs en wordt er binnen de opleiding een sollicitatietraining voorzien.

Binnen de hogeschool zijn drie interdepartementale werkgroepen verantwoordelijk voor het opvolgen van de studentenbegeleiding. Deze zijn samengesteld uit afgevaardigden uit verschillende departementen en dienen om initiatieven binnen de hogeschool te stroomlijnen. De stafmedewerker kwaliteitszorg vertegenwoordigt deze werkgroep van de hogeschool binnen de associatie. De werkgroep studiebegeleiding bewaakt de slaagkansen van de studenten en onderneemt hiertoe diverse initiatieven. De werkgroep tekende de structuur uit van de studiebegeleiding van de hogeschool, volgt de realisaties van de operationele doelstellingen op en zorgt voor de kwaliteitsbewaking van de studiebegeleiding. De werkgroep diversiteit verzamelt alle talent coaches en is verantwoordelijk voor de uitwerking en de opvolging van het diversiteitsbeleid. De werkgroep

uitstroombegeleiding richt zich op de laatstejaars en de alumni. Voor laatstejaars worden initiatieven uitgewerkt op gebied van de instap op het werkveld of verder studeren. Alumni worden op de hoogte gehouden van navormingen, jobaanbiedingen en nieuws over de opleiding. Al deze werkzaamheden worden teruggekoppeld naar het personeel en de studenten.

De commissie kon vaststellen dat alle diensten en organen die betrokken zijn bij de studentenbegeleiding nauw contact houden met elkaar wat een duidelijke meerwaarde met zich meebrengt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Kwaliteitszorg staat centraal in het strategisch plan van de hogeschool. De interne kwaliteitszorg is er op gericht de realisaties van de hogeschool op elk niveau na te gaan, te bewaken, te borgen en te verbeteren. Het strategisch plan op het gebied van kwaliteitszorg werd geoperationaliseerd in diverse thema's: onderwijs en onderwijsaanbod, onderwijsprocessen en studentenbegeleiding, onderzoek en dienstverlening en management en cultuur. Bij deze aanpak wordt gekozen voor een integraal kwaliteitszorgsysteem. Dit houdt in dat zowel management, (kern)processen en resultaten opgevolgd worden en dat alle belanghebbenden betrokken worden. Als systematiek van het kwaliteitsstreven wordt binnen de hogeschool gewerkt met de PDCA-cyclus.

De commissie kon uit de gesprekken en de aanwezige documenten besluiten dat er binnen de hogeschool een duidelijke structuur betreffende kwaliteitszorg aanwezig is. Centraal fungeert het diensthoofd onderwijs en onderzoek als institutioneel coördinator. Hij wordt op de centrale diensten bijgestaan door een stafmedewerker kwaliteitszorg en een halftijdse ICT-medewerker. De stafmedewerker ondersteunt alle opleidingen bij de opvolging van activiteiten betreffende interne en externe kwaliteitszorg, volgt de evoluties op het vlak van kwaliteitszorg op en vertegenwoordigt de hogeschool in diverse werkgroepen. Op niveau van het departement is een departementaal kwaliteitscoördinator aanwezig. Deze organiseert en begeleidt de kwaliteitszorg binnen het departement en bewaakt zowel de afname als de terugkoppeling van diverse metingen naar alle betrokkenen. Hij is tevens verantwoordelijk voor het opstellen van het departementaal verbeterplan. Tot slot is er binnen de opleiding een kwaliteitsmedewerker aanwezig die de concrete uitvoering organiseert en opvolgt. Zijn taken hebben betrekking op vier thema's: meetresultaten, verbetermaatregelen, visitatiegebeuren en vorming en overleg, waarbinnen duidelijke concrete deeltaken zijn geformuleerd.

Op interdepartementaal niveau komen het diensthoofd onderwijs regelmatig samen met de betrokken medewerkers en de departementale coördinatoren. Deze werkgroep coördineert alle activiteiten betreffende kwaliteitszorg en ontwikkelt procedures, instrumenten, documenten en handleidingen. De implementatie van nieuwe bevragingsoftware, de implementatie van een webbased tool voor afname en verwerking van studietijdmetingen en het verder uitbouwen van het informatieplatform zijn op dit ogenblik de grootste prioriteiten. Tot slot is er de departementale werkgroep IKZ, bestaande uit de departementale coördinator en de kwaliteitszorgmedewerkers van de opleidingen, die alle verbeterpunten betreffende kwaliteitszorg opvolgt. Naast deze personen is ook de opleidingscoördinator ook verantwoordelijk voor het bewaken van de kwaliteit van de opleiding en behoort kwaliteitszorg tot de residuaire bevoegdheid van het bestuurscollege.

Binnen de hogeschool West-Vlaanderen wordt in het kader van kwaliteitszorg gewerkt met PROZA, de accreditatiescan en de tool IMPROVE. Eigen meetinstrumenten worden eveneens ontwikkeld door de interdepartementale werkgroep IKZ. Met deze instrumenten worden zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens verzameld. Er zijn streefcijfers geformuleerd op het gebied van responsratio. De doelgroep, frequentie en het te gebruiken meetinstrument zijn opgenomen in een duidelijke planning op opleidingsniveau. De hogeschool maakt gebruik van het softwarepakket SPSS Dimensions als online bevragingssysteem. De cel kwaliteitszorg is verantwoordelijk voor het aanleveren van toegankelijke rapporten met meetresultaten aan de opleiding. De meetresultaten worden omgezet in projectfiches en opgevolgd via het intranet. In het

kwiteitshandboek zijn de belangrijkste procedures inzake kwaliteitszorg opgenomen, waaronder een implementatieplan voor projectfiches. Al deze informatie is toegankelijk voor alle medewerkers. De commissie kon vaststellen dat de opleiding op regelmatige tijdstippen metingen uitvoert met bovenstaande instrumenten en dat zij hieruit bruikbare resultaten bekomt.

Studenten worden zowel bevestigd over opleidingsonderdelen als over algemene elementen van de opleiding en het departement. De resultaten van de enquête worden besproken in de participatieraad. Op basis van gepersonaliseerde meetresultaten worden projectfiches opgesteld. Individuele resultaten worden besproken door de opleidingscoördinator met het personeelslid. De commissie kon vaststellen dat studenten voldoende bevestigd worden en voldoende betrokken zijn bij de verwerking van de resultaten van de enquêtes.

Studenten die zich uitschrijven dienen een drop-out enquête in te vullen. Jaarlijks worden alle eerstejaars bevestigd over de studiebegeleiding. Binnen de opleiding worden instroom- en uitstroomenquêtes georganiseerd. Men bevestigd de alumni over de tevredenheid over de startcompetenties en de kwaliteit van de opleiding. Tot slot worden ook de tevredenheid van de stageplaatsen en het beroepenveld bevestigd. De resultaten van de bevestigingen worden besproken in de opleidingsparticipatiecommissie, die bestaat uit studenten, de opleidingscoördinator en de kwaliteitsmedewerker. Tijdens dit gesprek worden tevens kwalitatieve gegevens verzameld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Binnen de opleiding worden verbeterplannen opgesteld en opgevolgd aan de hand van projectfiches. In een projectfiche wordt aangegeven welke acties ondernomen (zullen) worden om verbeterpunten en sterke punten respectievelijk aan te pakken, te borgen en verder uit te bouwen. Per actie dient de opleiding volgende elementen aan te geven: eigenaar, tijdspad, middelen en beoogde resultaten. Ook de voortgang van de acties kan worden genoteerd op de fiche. De commissie kon vaststellen dat op deze manier de PDCA-cirkel binnen het kwaliteitszorgsysteem zichtbaar wordt. De projectfiches zijn voor alle personeelsleden zichtbaar op het intranet. Binnen het geautomatiseerd systeem van de hogeschool kunnen automatisch opvolgingsfiches worden gegenereerd. Op deze manier kunnen teamleden onmiddellijk een overzicht krijgen van de status van alle projecten. Projectfiches kunnen ook worden aangemaakt op departementaal of interdepartementaal niveau op aangeven van de opleiding.

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de bevindingen en aanbevelingen van hun vorige bezoek ter harte zijn genomen en dat de opleiding deze heeft gebruikt voor het opstellen van projectfiches. De aanbevelingen uit het visitatierapport werden vertaald naar 33 verbeterfiches en 12 projectfiches. Een aantal van de problemen werden reeds geredieerd. Diverse punten verdienen nog meer aandacht. Een aantal projectfiches vergen blijvende aandacht en worden op regelmatige basis bijgewerkt, hoewel deze in de tijd steeds

blijven bestaan. Over het algemeen kon de commissie vaststellen dat de opleiding zich eigenaar weet van de aangegeven verbeterpunten en dat zij reeds heel wat acties ondernomen. Zij is van mening dat het opstellen van een duidelijk tijdspad met duidelijk afgebakende en gedefinieerde prioriteiten de realisatie van de doelstellingen ten goede kan komen en waarschuwt de opleiding voor het opnemen van teveel verbeterpunten op een te korte tijdspanne.

Het verbeterplan van de opleiding kwam niet alleen op basis van het visitatierapport tot stand, maar tevens op basis van de visie en de missie van de hogeschool, de input van het personeel en gesprekken met diverse actoren. In de komende drie jaren wenst de opleiding op basis hiervan te werken aan 12 projectfiches op 8 domeinen: actualisatie van de inhoud van het programma, competentieniveau en indicatoren, internationalisering, samenhang van het programma, optimale begeleiding van de studenten, beoordeling en toetsing, bachelorproef en betrokkenheid van alumni bij de masterproef. Voor elk van deze projectfiches werden duidelijke verbeterdoelen en gewenste eindresultaten geformuleerd. Op de projectfiches is tevens een realisatiedatum te vinden en de link naar de individuele verbeterfiches.

De commissie is van mening dat de opleiding reeds heel wat elementen heeft gerealiseerd ter verbetering van de opleiding en is opgetogen over de projectfiches die werden opgesteld. Zij vraagt de opleiding echter binnen de vooropgestelde verbeterprojecten ook duidelijke prioriteiten te leggen en de borging van de goede elementen van de opleiding niet uit het oog te verliezen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Raad van Bestuur van de hogeschool beslist over de missie en de strategische doelstellingen van de hogeschool. Het Bestuurscollege volgt de kwaliteit van de opleidingen, inclusief interdepartementale verbeterdoelen en accreditatieaanvragen. Via het jaarverslag wordt gerapporteerd aan beide organen, die op hun beurt betrokken worden in de interne kwaliteitszorg door middel van bevragingen. De departementsraden volgen de beslissingen van deze organen op en beslissen over prioritaire verbeterdoelen en actieplannen. Binnen deze bestuursorganen zijn personeelsleden van alle niveaus en opleidingen aanwezig.

Op het gebied van kwaliteitszorg komt de kwaliteitscoördinator van de opleiding regelmatig samen met de andere opleidingen in de departementale werkgroep IKZ. De departementale kwaliteitscoördinator brengt de aandachtspunten van deze werkgroep naar voren in de interdepartementale werkgroep IKZ, waar ook het diensthoofd onderwijs en onderzoek, de stafmedewerker kwaliteitszorg en de andere departementale kwaliteitszorgcoördinatoren aanwezig zijn. De commissie kon tijdens de gesprekken vaststellen dat kwaliteitszorg binnen de hogeschool bovendien als verantwoordelijkheid van elk personeelslid gezien en vindt dit een positieve instelling. Op de vergaderingen van het opleidingsteam is kwaliteitszorg een wederkerend agendapunt. Wijzigingen van het curriculum dienen positief advies te krijgen van het opleidingscommissie en de departementsraad. Het opleidingsgebonden studentenoverleg wordt eveneens bij deze procedure geraadpleegd.

Studenten worden betrokken bij de opleiding door middel van enquêtes en de opleidingsparticipatiecommissie, en dit zowel op niveau van de opleiding, het departement en interdepartementaal. De commissie kon uit de gesprekken en de aanwezige documenten afleiden dat de studenten voldoende betrokken worden bij de kwaliteitszorg en dat er aandacht en gevolg wordt gegeven aan hun opmerkingen. De opleidingsparticipatiecommissie is de rechtstreekse relatie tussen de studenten en de opleidingscoördinatoren. Dit studentenoverleg komt minstens twee maal jaarlijks samen en kan alle opleidingsgebonden studentenaangelegenheden aankaarten. Op niveau van het departement is er een departementale participatiecommissie. Hierin zetelen alle studentenvertegenwoordigers van het opleidingsniveau, maar ook alle student-leden van de departementale raad, de studentenraad en de Raad van Bestuur. In deze vergadering zijn ook het departementshoofd en alle opleidingscoördinatoren aanwezig. In deze vergadering worden alle departementaal gebonden studentaangelegenheden besproken. Op niveau van de hogeschool is er een studentenforum waarin diverse verkozen studentenvertegenwoordigers uit de studentenraad, de Raad van Bestuur en de departementsraden. De vergadering wordt voorgezeten door de voorzitter van de studentenraad. Het studentenforum kan advies uitbrengen aan de bevoegde personen en organen. In deze vergadering zijn de algemeen directeur, de departementshoofden en het diensthoofd onderwijs en onderzoek aanwezig. Alle leden van een vergadering kunnen agendapunten aanbrengen ter bespreking.

De hogeschool heeft het voorbije jaar geïnvesteerd in de uitbouw van een alumniwerking. Zij beschikt over een website met een database met contactgegevens waarmee vacatures en nieuwsberichten kunnen worden verspreid. De alumni worden bij onderwijsbeoordelingen betrokken door middel van de uitstroomenquête en de alumni-enquêtes. Deze bevestigingen peilen zowel naar de tevredenheid over de opleiding als naar de tewerkstelling van de alumni. De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat de organisatie van zowel de alumniwerking alsook de betrokkenheid van de alumni bij de kwaliteitszorg van de opleiding nog niet optimaal georganiseerd is.

Het werkveld wordt in de opleidingscommissie en via de kerngroep directies structureel betrokken bij de opleiding, en dit zowel voor onderwijsbeoordelingen als curriculumvernieuwingen. Voor de goedkeuring van een opleidingsprogramma is een positief advies nodig van deze opleidingscommissie. Verder zijn er regelmatig informele contacten met het werkveld tijdens stagebezoeken, studiebezoeken, projecten in samenwerking met het werkveld, lezingen van gastsprekers en andere activiteiten. Tijdens deze contacten wordt er eveneens belangrijke informatie met betrekking tot de opleiding bevestigd en besproken. De commissie staat positief ten opzichte van deze inbreng van het werkveld, maar is van mening dat deze nog verder kan uitgebouwd worden, zeker voor wat betreft de evaluatie van de stages.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan de alumniwerking verder uit te bouwen.

De commissie beveelt de opleiding aan de alumni en het werkveld meer te betrekken bij de kwaliteitszorg van de opleiding.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	goed
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	goed
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de bevraging van de stageplaatsen lijkt dat een overgrote meerderheid van mentoren tevreden is over de kwaliteit van de stagiairs. De commissie tijdens het gesprek met het werkveld vaststellen dat het werkveld tevreden is met de studenten die zij van de opleiding ontvangen. Dit wordt bevestigd door het feit dat diverse studenten een contract aangeboden krijgen door hun stageplaats en het feit dat zij bereid zijn nieuwe stagiairs te begeleiden. Uit de bevraging van het werkveld blijkt dat het werkveld ook in grote mate tevreden is over alle startcompetenties van de studenten. Enkel de rollen partner van externen en lid van de onderwijsgemeenschap scoren iets minder goed. Deze resultaten werden besproken en bevestigd door de kerngroep directies.

Net als het werkveld zijn ook de alumni globaal tevreden over de opleiding. Zij krijgen een mediaanscore van 8 op 10. Alumni geven een mindere score aan de stage in de opleiding en de wetenschappelijke onderbouw van de opleiding. De andere elementen krijgen een hoge score. De meeste studenten zouden de opleiding aanbevelen aan nieuwe studenten. De net afgestudeerden geven dezelfde opmerkingen. Op de vraag of de alumni voldoende voorbereid waren op de arbeidsmarkt geven zij een positief antwoord. Enkel de rollen partner van externen, lid van het schoolteam en partner van ouders/verzorgers scoren op dit vlak iets minder. Wat betreft de startcompetenties scoort voornamelijk de startcompetentie problemen analyseren slecht.

De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat zowel de studenten als de alumni globaal tevreden waren over hun opleiding.

De commissie is van mening dat de kwaliteit van de bachelorproef nog verbeterd kan worden. Zowel het niveau als de beoordeling van de stage is volgens de commissie nog voor verbetering vatbaar. Bovendien moet de opvolging van de bezoeken en het aantal bezoeken volgens de commissie meer aandacht krijgen.

Op vlak van internationalisering is de voorbije jaren een duidelijke stijging te zien. De voorbije 3 jaar deed respectievelijk 4, 16 en 32 % van de studenten een internationale ervaring op. Inkomende studenten blijven problemen geven, meestal omwille van de taalbarrière. De uitwisseling met studenten uit Utrecht moet hierop een antwoord bieden. Betreffende internationale docentmobiliteit nemen drie teamleden deel aan een Intensive Program. Ook binnen de samenwerking met Utrecht is er een uitwisseling van lectoren. Hiervoor zijn ook studiepunten voorzien in het programma. De commissie staat positief ten opzichte van de inspanningen op het gebied van internationalisering, maar is van mening dat dit domein nog verder uitgewerkt dient te worden.

De interdepartementale werkgroep uitstroombegleiding coördineert en superviseert diverse acties die de studenten dienen voor te bereiden op de instap in het werkveld. De hogeschool organiseert jaarlijks een afstudeerbeurs, waarop zowel informatie over jobs als over verder studeren wordt verschaft. Tijdens de afstudeerbeurs van de associatie kunnen studenten hun cv laten analyseren en een workshop solliciteren volgen. Binnen de hogeschool kan ook sollicitatietraining worden gevolgd. Binnen de opleiding is een verantwoordelijke voor het verspreiden van vacatures naar laatstejaarsstudenten.

Uit de alumni-enquête blijkt dat twee derden van de studenten werk hebben gevonden. De afgestudeerden werken primair in het kleuteronderwijs. Een aantal werken ook in andere onderwijssectoren. 40% van de studenten studeert verder.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan het niveau van de bachelorproef te verhogen.

De commissie beveelt de opleiding aan het niveau van de stage en het aantal stagebezoeken te verhogen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45% en de 50% liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding streeft er naar om alle studenten maximale kansen te bieden om te slagen. Hiervoor voorziet zij diverse diensten en is het opleidingsteam sterk betrokken bij de studentenbegeleiding. De opleiding vergelijkt zijn slaagcijfers met andere opleidingen van het departement en bespreekt deze tijdens teamvergaderingen. De opleiding laat echter de kwaliteit van de afgestudeerden primeren op het aantal afstuderende studenten.

De commissie kon tijdens de gesprekken vaststellen dat binnen de hogeschool een systeem wordt ontwikkeld van streefcijfers voor wat betreft slaagcijfers, gemiddelde studieduur en drop-out.

Binnen de opleiding is een stijgende lijn te merken in de slaagcijfers van generatiestudenten. In het voorbije academiejaar slaagde 82% van de studenten. De commissie kon vaststellen dat in het eerste jaar 57% van de studenten alle studiepunten behaalt en dat dit cijfer in het tweede en derde jaar respectievelijk stijgt naar 90% en 95%. In dit studierendement zijn door de jaren heen grote schommelingen te merken. Dit is deels te verklaren door de kleine studentenaantallen. Er zijn geen opvallende verschillen in slaagpercentages tussen studenten uit het modeltraject en studenten uit een individueel studietraject. De commissie kon uit de diverse gesprekken afleiden dat het opleidingsteam aanzienlijke inspanningen levert om het onderwijsrendement naar een hoger niveau te tillen.

De meeste studenten behalen het diploma binnen de vooropgestelde termijn van zes semesters. Tot drie jaar geleden was de gemiddelde studieduur 3 jaar en 4 maand. Na de flexibilisering is een stijging te merken van deze studieduur tot 3,18 jaar in het afgelopen academiejaar. De opleiding streeft er naar om studenten binnen de geplande studieduur te laten afstuderen en houdt de stijgende studieduur nauw in de gaten. Het grootste struikelblok van de opleiding blijkt voor elk jaar de stage te zijn. In het tweede en derde jaar dienen studenten nauwelijks modules te hernemen. Wanneer een student slaagt in het eerste jaar studeert hij meestal ook af.

De studie-uitval kent de voorbije jaren een grote daling, van 19% tot 9% over de voorbije vijf jaar. Uit de bevraging blijkt dat studenten meestal uitvallen omwille van een foute studiekeuze of omdat zij werk hebben gevonden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan streefcijfers te formuleren voor de opleiding.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie­rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie­rapport van de opleiding duidelijk, volledig en goed gestructureerd. Zij is van mening dat het document een goed beeld gaf van de opleiding in volle ontwikkeling. De commissie vond vooral de fundamentele beleids­opties op middellange termijn goed samengevat. Over het algemeen was de informatie goed gegroepeerd.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteits­zorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteits­waarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	goed	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	goed	
Facet 2.8: Masterproef	n.v.t.	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	goed	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	goed	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	goed	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	Voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

Howest Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

bijlage 1 curriculum vitae van de commissieleden

Hilde Beliën

(1955) studeerde voor kleuteronderwijs en werkte een 20-tal jaar als kleuteronderwijzeres in diverse basisscholen. Zij was daarna 6 jaar actief als beleidsondersteuner in een basisschool. Sinds 2001 is zij directeur van een basisschool. Zij is sinds 2001 lid van de departementsraad van een lerarenopleiding.

Fabienne Blontrock

(1958) studeerde voor kleuteronderwijzeres en startte haar carrière als eerste mobiele leerkracht binnen in het Vernieuwd Lager Onderwijs. Daarna werd ze kleuteronderwijzeres aan een vrije Katholieke basisschool. Zij was tussentijds 4 jaar nascholer bewegingsopvoeding voor kleuters aan kleuterleidsters. Sinds 1996 is zij directeur van een vrije Katholieke basisschool en pedagogisch verantwoordelijke kleuterwerking Scholengemeenschap Blankenberge – Wenduine. Zij is lid van de resonantiegroep van de lerarenopleiding van Katho (Tielt) en KHBO (Brugge). Sedert 1 oktober 2010 is zij tewerkgesteld als pedagogisch begeleider DPB Brugge.

Patricia De Donder

(1947) studeerde voor kleuteronderwijzeres en stond 15 jaar voor de klas. In 1985 begon ze als onderwijs- begeleider bij de Onderwijsvereniging van steden en gemeenten. In 2000 werd ze directeur van een stedelijke autonome kleuterschool te Antwerpen waar rond de 400 kleuters naar school gaan.

Armand De Meyer

(1941) is doctor in de psychologische en pedagogische wetenschappen. Hij werkte 5 jaar als onderzoeker aan de UGent, waar hij zich toelegde op de relatie tussen sociaal milieu en de schoolresultaten van kinderen uit de basisschool. In 1976 stapte hij over naar de pedagogische begeleidingsdienst van de Stad Gent, waar hij diverse projecten begeleidde voor kleuter- en lager onderwijs. Sinds 2005 is hij met pensioen.

Ton Kallenberg

(1960) studeerde aan de pedagogische academie te Den Haag en gaf daarna enkele jaren les als onderwijzer.

Daarna werkte hij als hoofd onderwijszaken aan de Juridische Faculteit van de Universiteit Leiden en studeerde hij Pedagogische wetenschappen (specialisatie onderwijskunde) aan de Universiteit Leiden. Na zijn studies werkte hij aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en was achtereenvolgens interuniversitair onderwijsmanager van de opleiding bestuurskunde, hoofd bureau onderwijs en directeur van het Onderwijskundig expertise centrum Rotterdam. Vervolgens was hij Lector Educatie aan de Hogeschool Leiden met de leerstoel professional development schools. Momenteel is hij Directeur Onderwijs aan het ROC Leiden. Hij heeft meegewerkt aan de visitatie van de lerarenopleidingen en werkte ook mee aan andere visitaties in Nederland.

Els van der Pol-de Bruyn

(1956) studeerde aan de opleidingsschool voor Kleuterleidsters in 's Hertogenbosch. Zij startte daarna als kleuterleidster en werd vervolgens hoofdleidster. Van 1985 tot 1999 was zij directeur van de basisschool. In 1993 combineerde zij haar opdracht met de HBOstudie pedagogiek en daarna de universitaire opleiding onderwijskunde. In de periode van 2000 tot 2009 was zij verbonden aan de Fontys hogeschool PABO 's Hertogenbosch als docente pedagogiek/onderwijskunde en tevens verantwoordelijk voor onderwijsinnovatie. Haar ervaring gaat over het jonge kind, inclusief het voorschools en vroegschoolse educatie, wat vergelijkbaar is met het kleuteronderwijs in Vlaanderen. Zij heeft ervaring met het visitatiestelsel in Nederland via de visitatie van haar opleiding. Sinds 2009 werkt zij als bovenschools directeur 'onderwijs en ontwikkeling' bij de stichting Signum, een groot schoolbestuur, waar zij verantwoordelijk is voor de onderwijsinhoudelijke aansturing van 25 basisscholen.

Jos Van Vreckem

(1946) startte na zijn studies als onderwijzer en gaf 12 jaar les. Daarna werkte hij 6 jaar als taakleraar vooraleer over te stappen naar de inspectiedienst basisonderwijs. Sinds 2000 is hij coördinerend inspecteur provincie Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen. Hij is docent algemene didactiek aan het Hoger Instituut voor Opvoedkunde Brussel en gastprofessor aan de Erasmushogeschool Brussel in de voortgezette opleiding buitengewoon onderwijs.

bijlage 2 onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer / mevrouw E.M.M. van der Pol

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

Niet van toepassing

.....

naam: E.M.M. van der Pol

datum: 19-06-2009

handtekening:

binnengekomen op	24 JUNI 2009
instel/rijingsnummer	000674
instemmingsdag	
opvang	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding Onderwijs: kleuteronderwijs

van mevrouw E.M.M. van der Pol

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: E.M.M. van der Pol

datum: 08 november 2010

handtekening:

OV na bezoek

binnengekomen op	10 NOV. 2010
inschrijvingsnummer	001439
bestemming	
opvolging	ja / neen

aanpak op	09 JUNI 2009
nummer	000586
	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer / mevrouw Fabienne Blontrock

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

niel

naam: Fabienne Blontrock

datum: 7-06-2009

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding Onderwijs: kleuteronderwijs

van mevrouw Fabienne Blontrock

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Fabienne Blontrock

datum: 15 nov. 10

handtekening:

binnengekomen op	15 NOV. 2010
inschrijvingsnummer	001448
bestemming	
opvolging	ja / neen

Bevestigingsdatum op	10 JUNI 2009
Bevestigingsnummer	000636
Bevestigingsinstelling	
Op VLIR	ja / nee

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van mevrouw Hilde Beliën

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

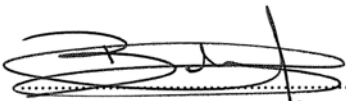
.....

.....

.....

naam: Hilde Beliën

datum: 11 juni 2009

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding **Onderwijs: kleuteronderwijs**

van de heer / mevrouw Hilde Beliën

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Hilde Beliën

datum: 15 november 2010

handtekening:

binnengekomen op	10 NOV. 2010
inschrijvingsnummer	001476
bestemming	
opvolging	ja / neen

Uitgegeven op	09 JUNI 2009
Publicatienummer	000587
bestemming	
opvolging	ja / neen

VLHORA

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer / ~~mevrouw~~ ARMAND DE MEYER

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

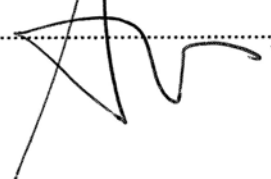
Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

niets

naam: Armand de Meyer

datum: 05/06/2009

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer / mevrouw ~~De Meyer~~ Armand.....

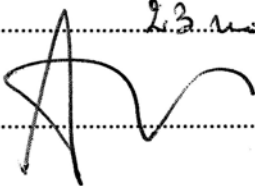
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Armand De Meyer.....

datum: 23 nov 2010.....

handtekening: .....

binnengekomen op	25 NOV. 2010
inschrijvingsnummer	001529
bestemming	
opvolging	ja / neen

Verzonden op	16 JUNI 2009
Verzonden door	000635
Verzonden naar	
Verzonden via	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer / mevrouw JOS VAN VRECKEM

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

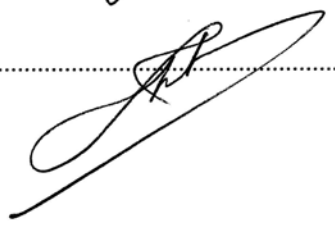
.....

.....

.....

naam: JOS VAN VRECKEM

datum: 9 juni 2009

handtekening:

binnengekomen op	29 OKT. 2010
inschrijvingsnummer	001337
bestemming	
opvolging	ja / neen

VLHORA

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer / mevrouw

Jos Van Vreckem

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam:

JOS VAN VRECKEM

datum:

26/10/10

handtekening:

Jos Van Vreckem

geplaatst op	09 JUNI 2009
nummer	000585
aan	
aan	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer / mevrouw *De Donda Patricia*

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

.....

.....

.....

naam: *De Donda Patricia*

datum: *06/06/2009*

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer/ mevrouw Patricia De Donder

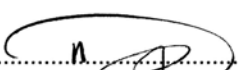
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Patricia De Donder

datum: 26-10-2010

handtekening:

binnengekomen op	2 - OKT. 2010
inschrijvingsnummer	001336
bestemming	
opvolging	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleiding bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer A.J. Kallenberg

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

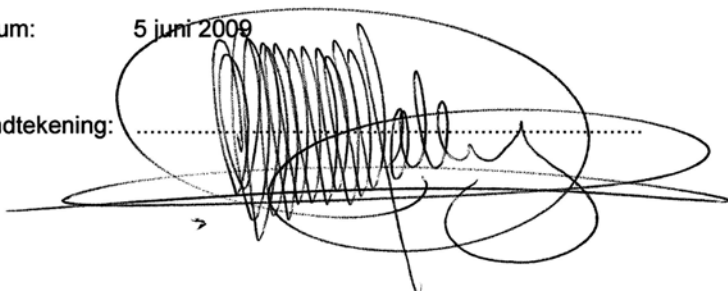
Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

naam: A.J. Kallenberg

datum: 5 juni 2009

handtekening:

binnengekomen op	11 JUNI 2009
schrijfsnummer	000618
afstemming	
opvolgen	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs

van de heer / mevrouw Son Kallenberg

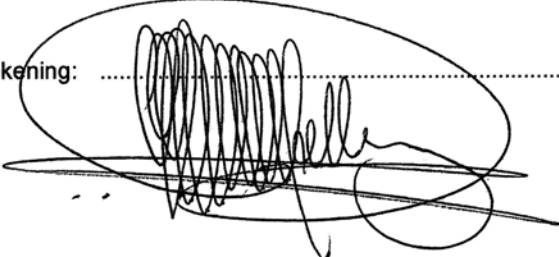
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Son Kallenberg

datum: 30 sept., 2010

handtekening:

binnengekomen op	8 - OKT. 2010
inschrijvingsnummer	001215
bestemming	
opvolging	ja / neen

bijlage 3 bezoekschema

dag 0

20.00 avondmaal voor de commissie

dag 1

09.00-12.30 werkoverleg en inzage van de bijlagen

12.30-13.30 lunch voor de commissie

13.30-16.30 werkoverleg en inzage van de bijlagen

16.30-17.15 kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd

17.15-18.45 opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (bespreking referentiekader)

19.00-19.45 kwaliteitsverantwoordelijke(n) en verantwoordelijke(n) onderwijsontwikkeling (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)

19.45 informeel ontmoetingsmoment

20.30 avondmaal voor de commissie

dag 2

08.30-09.15 intern werkoverleg

09.30-10.30 studenten eerste jaar en tweede jaar (max. 12 representatief samengesteld uit de beide opleidingen, inclusief de studentenvertegenwoordigers)

10.45-11.45 studenten derde jaar (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de studentenvertegenwoordigers)

11.45-12.30 intern werkoverleg

12.30-13.30 lunch voor de commissie

13.30-14.45 bezoek lokalen

15.00-15.45 docenten eerste jaar en tweede jaar (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg)

16.00-16.45 docenten derde jaar (max. 12 representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg,)

17.00-18.00 intern overleg en inzage werkdocumenten

18.00-18.45 vertegenwoordigers werkveld (max. 12 representatief samengesteld)

19.00-19.45 afgestudeerden (max. 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de opleidingen en afstudeerrichtingen)

20.00 avondmaal voor de commissie

dag 3

08.30-09.00 administratief-technisch personeel

09.00-09.45 ombudsperso(o)n(en), verantwoordelijken studieadvies en -begeleiding

10.00-10.30 verantwoordelijke internationalisering (van de opleiding, het departement en/of de hogeschool)

10.30-11.15 begeleiders stage- en eindwerken (max. 10 representatief samengesteld uit de beide opleidingen en afstudeerrichtingen)

11.15-12.30 intern werkoverleg

12.30-13.30 lunch voor de commissie

13.30-14.00 opleidingsverantwoordelijke(n)

14.00-15.00 vrij spreekuur

15.00-17.00 voorbereiding mondelinge rapportering

17.00 mondelinge rapportering

Beslissing van de Erkenningscommissie n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de hervisitatatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding in het onderwijs: kleuteronderwijs bij de Hogeschool West-Vlaanderen en de Artesis Hogeschool Antwerpen

1. Historiek procedure Erkenningscommissie

De Erkenningscommissie bekrachtigde op 2 december 2005 de samenstelling van de visitatiecommissies van de professionele bacheloropleidingen in het onderwijs, waaronder deze voor de “bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs”. Sedertdien werden op aanvraag van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) reeds een paar wijzigingen aangebracht in de samenstelling van deze visitatiecommissie.

Het betreft hier de hervisitatatie van twee hogescholen: Artesis Hogeschool Antwerpen en Hogeschool West-Vlaanderen.

2. Historiek procedure NVAO

Op 8 juli 2008 (Artesis Hogeschool Antwerpen) en op 18 juni 2008 (Hogeschool West-Vlaanderen) heeft de NVAO de accreditatieaanvragen voor de professionele bacheloropleidingen in het onderwijs: kleuteronderwijs ontvangen.

De NVAO antwoordde het volgende aan beide hogescholen: *“De NVAO heeft de accreditatieaanvraag behandeld en heeft op basis van de externe beoordeling in redelijkheid niet kunnen besluiten tot het al dan niet voorhanden zijn van voldoende generieke kwaliteitsvoorwaarden. Daarom werd de visitatiecommissie gehoord, zoals geregeld door artikel 59bis van het Structuurdecreet. ...Op basis van de uitkomsten van de ...hoorzitting en het advies van de hoorzittingscommissie heeft het bestuur van de NVAO op 21 april 2009 besloten tot het vervolgen van de accreditatieprocedure en een nieuwe visitatie van de opleiding Bachelor in het onderwijs: kleuteronderwijs ... (van de Artesis Hogeschool Antwerpen en de Hogeschool West-Vlaanderen) ... te laten uitvoeren”*

De NVAO voegde hier de volgende aanbeveling aan toe: *“De nieuwe visitatie dient bij voorkeur te worden uitgevoerd door een commissie waarin minimaal drie van de leden van de huidige visitatiecommissie zitting nemen”*.

De Erkenningscommissie heeft na kennisname van het voorstel van samenstelling voor de visitatiecommissie vastgesteld dat aan deze aanbeveling goed gevolg werd gegeven. De curricula vitae en de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd.

Mevrouw Blontrock vermeldt op het curriculum vitae bij de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende: “Stageschool”; bij de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen: “Lid werkveld – resonantiegroep KATHO Tielt (op aanvraag van KATHO Tielt)”.

Deze hogescholen worden niet gevisiteerd.

Erkenningscommissie september 5.10.2009 HERVISITATIE PBA kleuteronderwijs

De heer De Meyer vermeldt bij de Hogeschool Gent: “Van bij de aanvang van de hogeschool tot eind 2004: frequente informele contacten in het kader van het leveren van stageplaatsen voor studenten van het Departement Onderwijs. Samenwerking in het kader van de opleiding van zorgcoördinatoren”.

Deze hogeschool wordt niet gevisiteerd.

Mevrouw Beliën vermeldt bij de Arteveldehogeschool, de EHSAL Europese Hogeschool Brussel en Erasmushogeschool Brussel: “Navorming”, respectievelijk tijdens de periode 1998, 2000 en 1999.

Bij de Xios Hogeschool Limburg wordt vermeld: “Lid Departementsraad sedert 27/06/2001”.

Deze hogescholen worden niet gevisiteerd.

De heer Van Vreckhem vermeldt bij de Erasmushogeschool Brussel: “docent aantal modules buitengewoon onderwijs, schooljaar 2003-2004”.

Deze hogeschool wordt niet gevisiteerd.

Mevrouw De Donder vermeldt bij de Artesis Hogeschool Antwerpen: “vorming taalvaardigheid aan lectoren (+/- 1990), vorming ICO (+/- 1986), begeleiden van stages (sinds 2002)”.

Deze hogeschool wordt niet door betrokkene gevisiteerd.

3. Bijgevolg bekrachtigt de Erkenningscommissie de voorgestelde samenstelling van de hogervermelde visitatiecommissie.

De Erkenningscommissie betreurt echter wel dat er geen enkel personele overlapping bestaat tussen de beide ‘deelcommissies’. De Erkenningscommissie heeft de wens naar personele overlapping bij deelcommissies reeds vaker geformuleerd, o.a. naar aanleiding van de aanpassing van de ‘Handleiding onderwijsvisitaties’ door VLIR en VLHORA.

De visitatiecommissie is als volgt samengesteld:

Te bezoeken hogeschool: Artesis Hogeschool Antwerpen

Samenstelling commissie:

Armand De Meyer, voorzitter & domeindeskundige

Hilde Beliën, vakdeskundige

Fabienne Blontrock, vakdeskundige

Els van der Pol, onderwijsdeskundige

Te bezoeken hogeschool: Hogeschool West-Vlaanderen

Samenstelling commissie:

Jos Van Vreckem, voorzitter & domeindeskundige

Patricia De Donder, vakdeskundige

Betty Goossens, vakdeskundige

Ton Kallenberg, onderwijsdeskundige

Brussel, 5 oktober 2009

i.o.

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Prof. Dr. Jaap van Marle,

Voorzitter

bijlage 5 lijst van afkortingen en letterwoorden

ASO	Algemeen secundair onderwijs
ATP	Administratief en technisch personeel
AUGent	Associatie Universiteit Gent
BAMA	Bachelor Master
Bao	Basisonderwijs
BLOSO	Agentschap voor bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie
BSO	beroepssecundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COMPASS	Comparing and assessing teachers qualities
ECTS	European Credit Transfer System
EHBO	Eerste hulp bij ongevallen
ENW	Expertisenetwerk lerarenopleiding
EQF	European Qualifications Framework
EVC	elders verworven competenties
EVK	eerder verworven kwalificaties
FWO	Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen
HOWEST	Hogeschool West-Vlaanderen
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IKZ	interne kwaliteitszorg
IT	Informatietechnologie
KSO	Kunstsecundair onderwijs
KUL	Katholieke Universiteit Leuven
MCT	Multimedia- en communicatietechnologie
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	onderwijs en examenreglement
OP	onderwijzend personeel

PBA	professionele bacheloropleiding
PDCA	letterwoord voor: 'Plan Do Check Act'
PR	Public relations
PROZA	Projectgroep Zelfevalutie (een instrument van kwaliteitszorg, kwaliteitsmeting; bevragingssysteem)
PWO	projectmatig wetenschappelijk onderzoek
SID-in	studie- informatiedagen
SOVO	Sociale Voorzieningen, bijvoorbeeld SOVOArte, de dienst voor sociale voorzieningen van De Artevelde Hogeschool
SPSS	Statistical package for social sciences
TSO	Technisch secundair onderwijs
VAH	Vlaamse Autonome Hogescholen
VLACC	Vlaamse centrale catalogus
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VTE	voltijds equivalenten